

Załącznik do:
Uchwały nr XXXX/XX/10
Rady Gminy w Urzędzie
z dnia XX xxxxxxxxxxxx 2010r.

Projekt

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY URZĘDÓW NA LATA 2011-2015**

Urzędów, 6 sierpnia 2010

Spis treści:

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA	3
1. Uwarunkowania strategiczne i programowe	3
2. Uwarunkowania prawne	8
3. Zadania gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	11
4. Struktura dokumentu, tryb pracy nad budową strategii	14
II. ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE URZĘDÓW	17
1. Informacje ogólne	17
2. Sfera społeczna	29
2.1 Demografia.....	29
2.2 Rynek pracy, bezrobocie.....	34
3. Charakterystyka dysfunkcji i problemów społecznych klientów GOPS w Urzędowie ..	39
3.1 Problemy społeczne w gminie z perspektywy GOPS w Urzędowie.....	39
3.2 Ubóstwo, marginalizacja oraz wykluczenie społeczne.....	43
3.3 Kwestia osób bezrobotnych.....	46
3.4 Kwestia uzależnień: alkoholizm, narkomania	47
3.5 Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy opiekuńczo- wychowawcze rodzin.....	49
3.6 Kwestia osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych.....	52
3.7 Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych (analiza danych ankietowych)	54
III. ANALIZA SWOT	59
IV. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	65
Cel strategiczny nr 1 Rozwijanie systemu zapobiegania kryzysom rodziny i wspieranie rodzin w kryzysie.....	67
Cel strategiczny nr 2 Rozwijanie aktywnego systemu wsparcia dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym	68
Cel strategiczny nr 3 Rozwijanie systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych i osób w podeszłym wieku.....	69
Cel strategiczny nr 4 Rozwijanie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	71
Cel strategiczny nr 5 Zwiększenie integracji i świadomości społecznej mieszkańców	72
Przykłady projektów	74
V. UWAGI KOŃCOWE.....	83

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także pokazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

1. Uwarunkowania strategiczne i programowe

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stanowiącym punkt odniesienia zarówno dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Horyzont czasowy Strategii wykracza poza okres nowej perspektywy finansowej UE obejmując dodatkowo dwa lata, w trakcie których będą kontynuowane przedsięwzięcia finansowane ze środków unijnych przyznanych Polsce w budżecie na lata 2007-2013. SRK jest wyrazem nowoczesnej polityki rozwojowej odpowiadającej na proces globalizacji i wyzwania stawiane w Europie przez odnowioną Strategię Lizbońską, pozwalającej na zmniejszanie dystansu rozwojowego do bogatszych państw Unii Europejskiej.

Istotną rolą SRK jest koordynowanie reform instytucjonalno-regulacyjnych z działaniami finansowanymi ze środków UE, tak aby poprzez efekt synergii te dwa obszary przynosiły możliwie największy efekt prorozwojowy.

Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin. Przez podniesienie poziomu życia rozumiemy wzrost dochodów w sektorze gospodarstw domowych, ułatwienie dostępu do edukacji i szkolenia, co prowadzi do podwyższenia poziomu wykształcenia społeczeństwa i podnoszenia kwalifikacji obywateli, wzrost zatrudnienia i wydajności pracy, skutkujące zarówno obniżeniem bezrobocia, jak i zwiększeniem poziomu aktywności zawodowej oraz poprawę zdrowotności mieszkańców Polski.

Przez podniesienie jakości życia rozumiemy istotną poprawę stanu i wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli, możliwość korzystania z funkcjonalnej i łatwo dostępnej infrastruktury technicznej i społecznej, życie w czystym, zdrowym i sprzyjającym środowisku przyrodniczym, uczestnictwo w życiu demokratycznym, uczestnictwo w kulturze i turystyce, przynależność do zintegrowanej, pomocnej wspólnoty lokalnej, umożliwiającej lepszą harmonizację życia rodzinnego i zawodowego oraz aktywność w ramach społeczeństwa obywatelskiego.

Podniesienie poziomu i jakości życia ma umożliwić polityka państwa pozwalająca na szybki, trwały rozwój gospodarczy w perspektywie długookresowej, oparty na rozwoju kapitału ludzkiego, zwiększaniu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki i regionów, w tym na inwestycjach w sferze badań i rozwoju, oraz na uzyskanie stabilnych warunków ekonomiczno-społecznych i środowiskowych zapewniających europejski poziom i jakość życia obywateli i rodzin w kraju i wspólnotach lokalnych. Funkcjonowanie wspólnoty i jej bezpieczeństwo powinno być oparte o zasadę subsydiarności. W sytuacjach zagrożeń przerastających możliwości reagowania społeczności lokalnej powinna ona mieć wsparcie właściwych organów administracji publicznej.

Priorytetami strategicznymi są:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.
5. Rozwój obszarów wiejskich.
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2007-2020. Dokument jest aktualizacją dokumentu uchwalonego przez Sejmik Województwa w 2000 r. Lubelszczyzna określono jako trzeci co do wielkości w Polsce region, jednak jest najślabiej zaludniony i zurbanizowany. Województwo cechuje też niski poziom dostępności, słabnąca dynamika rozwoju, niski udział usług rynkowych i przemysłu oraz wysoki udział rolnictwa. Problemem gospodarki regionu jest niska wydajność pracy, niekorzystna struktura gospodarki, mała konkurencyjność i innowacyjność, dominacja rolnictwa jako sektora o niskiej wartości dodanej. W przemyśle przewagę mają gałęzie tradycyjne (niskiej technologii). Niekorzystnym zjawiskiem jest też niewielkie tempo modernizacji i wymiany majątku trwałego. Rozwój przedsiębiorczości charakteryzuje się niskim tempem wzrostu. Rynek pracy cechuje duża nadwyżka podaży pracy nad popytem, która jest wyższa niż w kraju, mimo niższej oficjalnej stopy bezrobocia. Informuje to o wysokim poziomie bezrobocia ukrytego. Niekorzystne

warunki na rynku pracy, brak możliwości uzyskania odpowiednich dochodów i ich socjalny charakter skutkują generalnie niskim poziomem jakości życia mieszkańców regionu.

Celem jaki samorząd województwa określił w strategii rozwoju jest „osiąganie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Lubelszczyzny poprzez zwiększenie konkurencyjności województwa oraz optymalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych”. Osiągnięcie celu odbywać się powinno poprzez:

- wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy;
- rozwój nowoczesnego społeczeństwa i zasobów ludzkich dostosowanych do wymogów gospodarki opartej na wiedzy;
- poprawę atrakcyjności i spójności terytorialnej województwa lubelskiego;
- rozwój współpracy międzyregionalnej oraz poprawę skuteczności wdrażania polityki rozwoju regionu.

Realizacja określonych w Strategii priorytetów ma prowadzić do trwałego i zrównoważonego rozwoju województwa oraz do powiązania szybkiego tempa rozwoju gospodarczego i wzrostu jakości życia ludności z poprawą stanu środowiska przyrodniczego. Samorząd województwa zdaje sobie sprawę, że uzyskanie wysokiego tempa rozwoju gospodarczego jest warunkiem niezbędnym do zmniejszenia dystansu rozwojowego (konwergencji) w stosunku do innych regionów Polski i Unii Europejskiej, a także umocnienia konkurencyjności regionu i zapewnienia wyższego poziomu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej Lubelszczyzny.

Strategia rozwoju powiatu kraśnickiego na lata 2007-2015 – misją strategii jest wzrost zamożności mieszkańców poprzez poprawę struktury lokalnej gospodarki oraz wszechstronny rozwój społeczności powiatu.

Tak sformułowana misja rozwoju powiatu zakłada osiągnięcie celu nadrzędnego, jakim jest wyższy poziom życia mieszkańców, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i przy jednoczesnym zwiększaniu konkurencyjności powiatu. Zrównoważony rozwój należy rozumieć jako harmonijny rozwój społeczno-gospodarczy całego obszaru powiatu, prowadzący do poprawy jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń, przy zachowaniu zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz właściwej struktury demograficznej społeczności lokalnej. Z kolei konkurencyjność powiatu należy rozpatrywać w kategoriach ogólnej zdolności powiatu do radzenia sobie z narastającą konkurencją w różnych obszarach życia gospodarczego i społecznego.

Misja rozwoju powiatu będzie możliwa do spełnienia dzięki realizacji następujących priorytetów / celów strategicznych:

Priorytet 1: Poprawa konkurencyjności gospodarczej powiatu

Priorytet 2: Wzrost poziomu wiedzy i zatrudnienia mieszkańców powiatu

Priorytet 3: Poprawa atrakcyjności turystycznej powiatu

Priorytet 4: Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego oraz zwiększenie poziomu integracji społecznej

Niezbędnym warunkiem poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej w powiecie jest dobrze funkcjonująca gospodarka lokalna. Od jej rozwoju – zarówno w sferze rolnej, jak i pozarolnej – zależą w dużym stopniu źródła dochodów mieszkańców. Obecnie konkurencyjność lokalnej gospodarki jest bardzo ograniczona, czego przejawem są niskie dochody mieszkańców oraz duży poziom bezrobocia, również tego, ukrytego w rozdrobnionych i mało dochodowych gospodarstwach rolnych. Brak możliwości zatrudnienia powoduje, że duży odsetek osób utrzymuje się ze źródeł niezarobkowych oraz jest zmuszonych korzystać z różnych form pomocy społecznej. Niskie lub brak stałych źródeł utrzymania wpływa negatywnie na ogólne warunki życia mieszkańców, a także często prowadzi do licznych zjawisk patologii i wykluczenia społecznego.

Na niską konkurencyjność lokalnej gospodarki wpływa przede wszystkim niski stopień uprzemysłowienia powiatu, dominująca pozycja mało efektywnego rolnictwa, słabo rozwinięta przedsiębiorczość oraz brak przedsiębiorstw o ugruntowanej pozycji rynkowej, wokół których mógłby rozwijać się rynek usług kooperacyjnych. Dodatkowym ograniczeniem dla lokalnej gospodarki jest słaby stan wyposażenia powiatu w podstawową infrastrukturę techniczną, szczególnie jeżeli chodzi o transport i ochronę środowiska. Zły stan infrastruktury wpływa niekorzystnie na atrakcyjność inwestycyjną powiatu i jego niską zdolność do konkurencyjności o inwestorów zewnętrznych i turystów. Innym czynnikiem ograniczającym konkurencyjność powiatu i jego gospodarki jest ciągle niska jakość kapitału ludzkiego i społecznego w powiecie. Ogólnie niskie wykształcenie mieszkańców, a także brak wiedzy i kluczowych kwalifikacji, powoduje, że duży odsetek mieszkańców ma niewielkie szanse na znalezienie zatrudnienia lub założenia własnej działalności gospodarczej. Prowadzi to do ogólnej apatii i niewiary we własne możliwości. Przejawem tego jest niska aktywność gospodarcza mieszkańców oraz niechęć do samoorganizowania się i działania na rzecz społeczności lokalnej. Zakłada się, że w wyniku wdrożenia działań zaproponowanych w strategii, nastąpi zauważalna poprawa sytuacji społeczno-gospodarczej w powiecie.

Poniżej dokonano krótkiej projekcji pożądanego stanu rozwoju powiatu, do jakiego należy dążyć wdrażając poszczególne elementy strategii.

Oczekuje się, że powiat kraśnicki w roku 2015 będzie:

- miejscem bardziej atrakcyjnym do zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej oraz aktywnego wypoczynku,
- dysponował lepiej rozwiniętą gospodarką lokalną, charakteryzującą się większą ilością miejsc pracy i bardziej efektywnym rolnictwem,
- bazą surowcową do przetwórstwa owoców miękkich,
- miał bardziej wykształconych i aktywnych społecznie mieszkańców,
- borykał się z mniejszym poziomem ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Urzędów na lata 2007–2015 - ma ona na celu przedstawienie przyjętych planów strategicznych gminy w kontekście uwarunkowań nowego okresu programowania środków z Funduszy Unijnych na lata 2007 – 2013.

Misja gminy Urzędów została wypracowana w Strategii Rozwoju Gminy Urzędów obowiązującej od 2002 roku i w świetle przeprowadzonych konsultacji społecznych w 2008 roku oraz przeprowadzonej analizy SWOT otrzymała brzmienie: **„Przyspieszenie rozwoju gospodarczego gminy oraz poprawa poziomu życia jej mieszkańców.”**

Koncepcja zrównoważonego rozwoju uznaje równorzędną wartość społeczeństwa, gospodarki i środowiska naturalnego – nie faworyzuje ani nie degraduje roli żadnego z tych trzech elementów, lecz wytycza kierunki ich zrównoważonego rozwoju. Polityka rozwoju lokalnego rozumiana jest jako świadoma i celowa działalność organów samorządu, zmierzająca do systematycznej poprawy konkurencyjności podmiotów gospodarczych i poziomu życia mieszkańców oraz wzrostu potencjału gospodarczego regionów, przyczyniającego się ostatecznie do rozwoju społeczno – gospodarczego kraju.

Dla zapewnienia realizacji misji, będą podejmowane działania w następujących obszarach priorytetowych:

Priorytet I - Wszechstronny rozwój społeczeństwa poprzez inwestycje w rozwój zawodowy, edukację, ochronę zdrowia, opiekę społeczną, sport i kulturę;

Priorytet II - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej służącej wzmocnieniu konkurencyjności gminy;

Priorytet III - Rozwój przedsiębiorczości w szczególności w obszarze rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego oraz usług;

Priorytet IV - Utrzymanie dobrej jakości środowiska naturalnego oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego.

2. Uwarunkowania prawne

Obowiązek opracowania przez samorząd gminny Lokalnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 64 poz. 593) oraz z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 12 kwietnia 1982 (Dz. U. Nr 147 z 2002 r., poz. 1231, z póź. zm.). Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy z zakresu pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym należy: "opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka". Przyjęty w drodze uchwały dokument ma na celu podjęcie działań w kierunku likwidacji lub minimalizowania negatywnych zjawisk społecznych występujących na terenie gminy.

Na bazę prawną regulującą treść i realizację dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Urzędów składają się następujące akty prawne:

1. **Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych** - określa ona korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji jako korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacji pozarządowych oraz innych placówek. Pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych oraz szkolenie i przekwalifikowywanie prowadzą, na zasadach określonych w przepisach o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, rejonowe oraz wojewódzkie urzędy pracy.
2. **Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii** - zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii realizują organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego. Przeciwdziałanie narkomanii należące do zadań własnych gminy obejmuje m.in.
  - zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,

- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
  - prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii,
  - wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
  - pomoc społeczna osobom uzależnionych i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.
3. **Ustawa z dnia 29 lipca 2005r.o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** – zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy o pomocy społecznej. Do zadań własnych gminy należy w szczególności:
- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
  - prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.
4. **Ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym** - stwarza ona szanse na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Zatrudnienie socjalne to forma pomocy osobom, które nie są w stanie własnym staraniem zapewnić sobie podstawowych potrzeb życiowych oraz znalazły się w sytuacji uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.
- Zatrudnienie socjalne może być realizowane w formie:
- Centrów Integracji Społecznej (CIS)
  - Klubów Integracji Społecznej (KIS)
  - Zatrudnienia wspieranego.
5. **Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** – ustawa zakłada, że większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych.

6. **Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych** - tworzy system pozaubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Zamiast tak jak dotychczas szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń ustawa ta wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastąpiły dotychczasowe zasiłki i świadczenia.
7. **Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego** – ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. W świetle ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:
  - promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
  - zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
  - kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.
8. **Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** - jest ona ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje ustawa to:
  - prowadzenie działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe i korzystanie z tej działalności przez organy administracji publicznej w celu wykonywania zadań publicznych,
  - uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowanie organizacji pożytku publicznego,
  - sprawowanie nadzoru nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
  - warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń.

9. ***Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*** - zastąpiła ona ustawę o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu z 14 grudnia 1994 r., określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Gmina, ośrodek pomocy społecznej lub organizacja pozarządowa może organizować roboty publiczne poprzez mające na celu reintegrację zawodową i społeczną zatrudnianie osób bezrobotnych przez okres nie dłuższy niż 12 m-cy; może również prowadzić kluby integracji społecznej organizując działania o charakterze terapeutycznym, zatrudnieniowym i samopomocowym. Do osób bezrobotnych, bez prawa do zasiłku, korzystających z pomocy społecznej kieruje nowy mechanizm aktywizacyjny – prace społecznie użyteczne, które mogą być wykonywane przez osoby bezrobotne na rzecz społeczności lokalnej w miejscu zamieszkania lub pobytu. Ponadto w/w ustawa znowelizowała ustawę Prawo spółdzielcze wprowadzając możliwość tworzenia spółdzielni socjalnych.
10. ***Ustawa z dnia 29 grudnia 2005r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”*** - celem ustawy jest stworzenie wieloletniego programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania", służącego walce ze społecznym problemem niedożywienia dzieci i młodzieży oraz innych osób potrzebujących, których sytuacja uzasadnia objęcie ich pomocą społeczną. Dożywianie dzieci oraz zapewnianie posiłku osobom potrzebującym należy do zadań własnych gmin. W latach poprzednich zadanie to było dofinansowywane ze środków rezerwy celowej budżetu państwa. Ustawa przewiduje realizację programu dożywiania w latach 2006-2013. Pomoc ta udzielana jest w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo w postaci świadczenia rzeczowego.

3. Zadania gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. nr 64 poz. 593 ze zmianami) określa warunki prawne i organizacje systemu pomocy społecznej od 1 maja 2004r., poprzez:

1. Ustalenie zadań w zakresie pomocy społecznej,
2. Wskazanie rodzajów świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania,
3. Określenie zasad organizacji pomocy społecznej,
4. Ustalenie zasad i trybu postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Według ustawy pomocy udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. Ubóstwa,
2. Sieroctwa,
3. Bezdomności,
4. Bezrobocia,
5. Niepełnosprawności,
6. Długotrwałej lub ciężkiej choroby,
7. Przemocy w rodzinie,
8. Potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
9. Potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
10. Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
11. Braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze,
12. Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
13. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
14. Alkoholizmu lub narkomanii,
15. Zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
16. Klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
2. sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
9. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
10. praca socjalna,
11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
13. tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodzina,
14. dożywianie dzieci,
15. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
16. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,

- 16a. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
18. utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
19. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
20. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Ponadto do zadań własnych gminy należy:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

4. Struktura dokumentu, tryb pracy nad budową strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Z dniem 15 czerwca 2010 r. zgodnie z Zarządzeniem Wójta Gminy Urzędów nr 24/2010 powołano Zespół roboczy do spraw opracowania „Strategii rozwiązywania problemów społecznych gminy Urzędów na lata 2011-2015”

Skład Zespołu przedstawia się następująco:

- 1) Małgorzata Piłat – Koordynator Zespołu, Kierownik GOPS w Urzędowie;
- 2) Zbigniew Gawdzik – członek Zespołu, Dyrektor ZSO im. Wł. Jagiełły w Urzędowie;
- 3) Hubert Witek – członek Zespołu, Kierownik Referatu Spraw Obywatelskich, Społecznych i Działalności Gospodarczej w Urzędzie Gminy w Urzędowie;
- 4) Anna Czuba – członek Zespołu, Specjalista pracy socjalnej w GOPS w Urzędowie;
- 5) Teresa Zaborowska – członek Zespołu, Prezes Urzędowskiego Stowarzyszenia Dzieci i Osób Niepełnosprawnych;
- 6) Krzysztof Witek – członek Zespołu; Wiceprzewodniczący Rady Gminy w Urzędowie.

Zadaniem Zespołu było przygotowanie projektu uchwały Rady Gminy Urzędów w sprawie opracowania „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Urzędów na lata 2011 – 2015”.

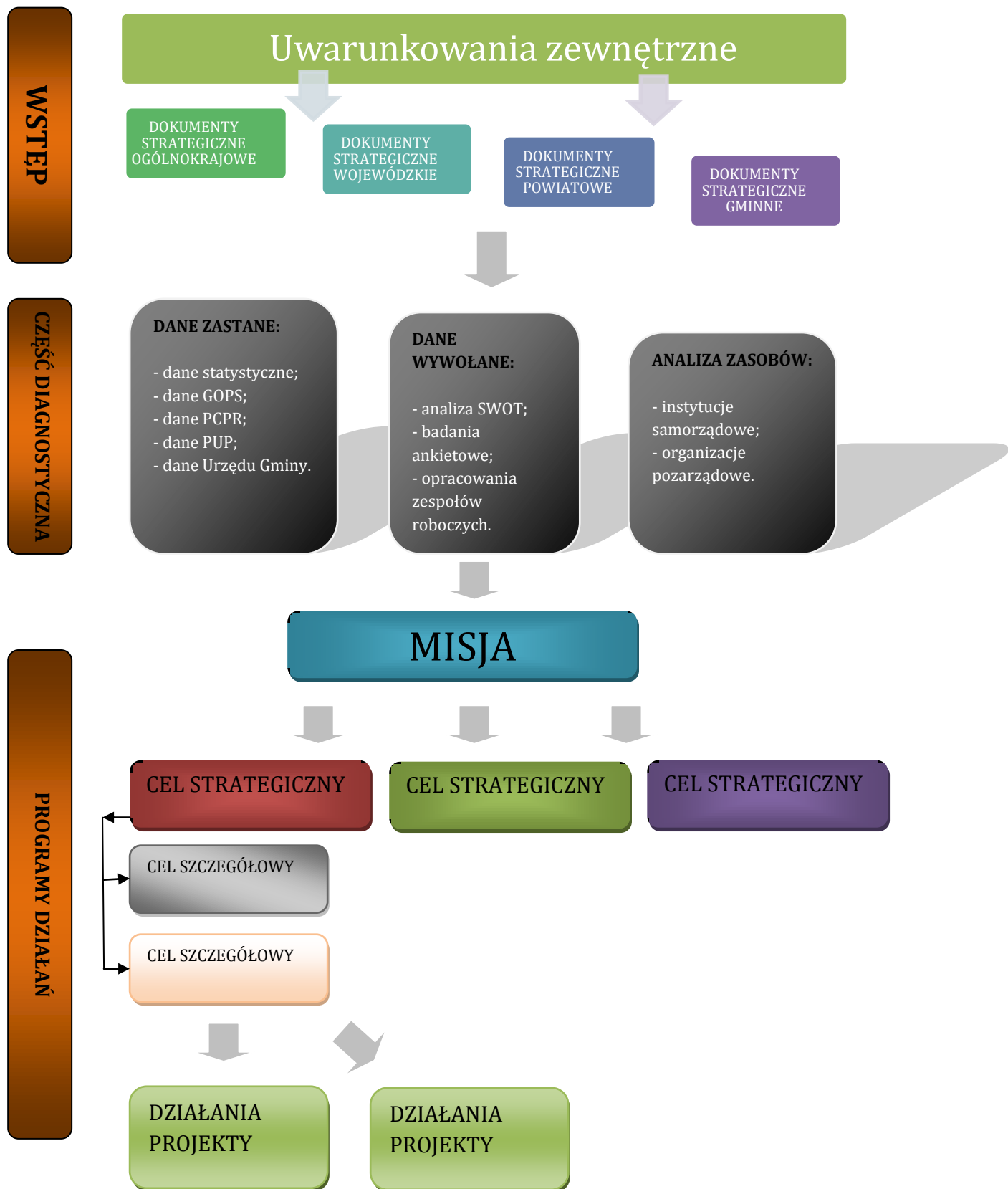
Zakres zadań Zespołu obejmował wszelkie niezbędne do opracowania Strategii czynności, w szczególności:

- 1) zbieranie danych z jednostek samorządowych gminy oraz dokonanie ich analizy;
- 2) sporządzenie prognozy zjawisk społecznych charakterystycznych dla gminy;
- 3) zapewnienie spójności Strategii z założeniami innych dokumentów planistycznych obowiązujących w gminie.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Jako osobę bezpośrednio opracowującą Strategię wyznaczono: P. Rafała Halika, Referenta do spraw projektów w Urzędzie Gminy w Urzędowie.

Rys. 1 METODOLOGIA I ORGANIZACJA STRATEGII

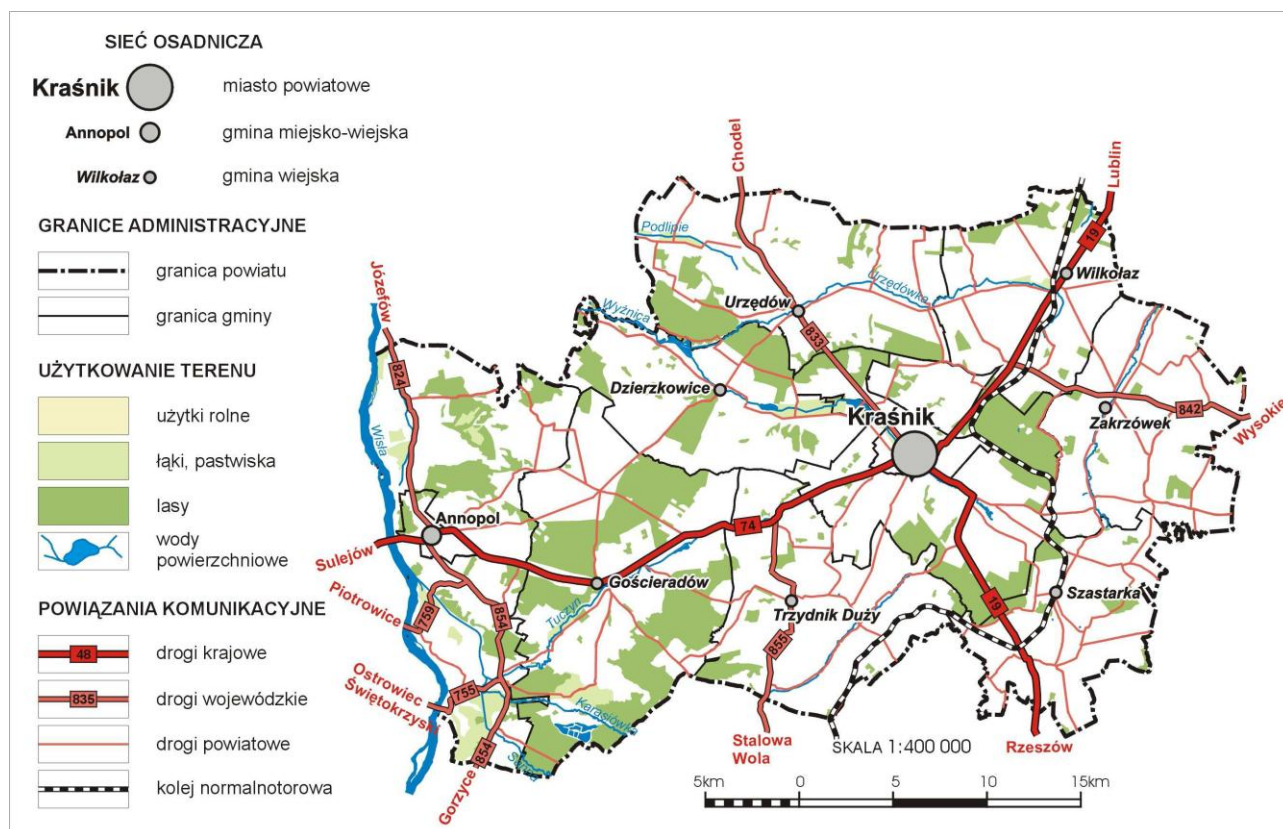
II. Analiza sytuacji społecznej w gminie Urzędów

Analiza sytuacji społecznej w gminie Urzędów, czyli diagnoza problemów społecznych została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

1. Informacje ogólne

Gmina Urzędów leży w południowo-zachodniej części województwa lubelskiego, północnej części powiatu kraśnickiego. Jej obszar ma kształt wydłużony w kierunku wschód – zachód (długość ok. 17 km, szerokość ok. 11 km) z centralnie umiejscowioną siedzibą gminy w miejscowości Urzędów. Sąsiadującymi jednostkami administracyjnymi są gminy: Wilkołaz, Kraśnik, Dzierzkowice, Józefów, Opole Lubelskie, Chodel i Borzechów.

Rys. 2 Położenie gminy Urzędów na tle powiatu kraśnickiego

W strukturze gminy wyróżnia się 30 miejscowości:

1. Bęczyn
2. Boby Kolonia
3. Boby Księżę
4. Boby Wieś
5. Dębniak
6. Góry
7. Józefin
8. Kajetanówka
9. Konradów
10. Kozarów
11. Leszczyna
12. Leśniczówka
13. Majdan Bobowski
14. Majdan Moniacki
15. Metelin
16. Mikołajówka
17. Mikuszewskie
18. Moniaki
19. Moniaki Kolonia
20. Natalin
21. Okręglica Kolonia
22. Popkowice
23. Popkowice Księżę
24. Rankowskie
25. Skorczyce
26. Urzędów
27. Wierzbica
28. Wierzbica Kolonia
29. Zadworze
30. Zakościelne;

które zostały skupione w 22 sołectwach o mało zróżnicowanych wielkościach. Pięć z nich liczy ponad 600 mieszkańców, co stanowi ponad 60% ogółu ludności gminy. Pozostałe jednostki administracyjne gminy liczą nie mniej niż po ok. 100 mieszkańców.

Terytorium gminy położone jest na Wzniesieniach Urzędowskich w dolinie rzeki Urzędówki, która stanowi oś gminy na niemal całej jej długości. Krajobraz charakteryzują wzniesienia stanowiące przedłużenie krajobrazu roztoczańskiego położone po obydwu stronach doliny Urzędówki. Podłoże geologiczne terenu stanowią wapień jurajskie i piaskowce kredowe pokryte utworami mioceńskimi i lessem. Klimat na tym terenie przejawia wyraźnie cechy klimatu kontynentalnego z dużym nasłonecznieniem, upalnymi

latami i mroźnymi zimami. Średnia roczna suma opadów atmosferycznych wynosi 500 - 560 mm, z czego 40% opadów przypada na miesiące letnie (czerwiec - sierpień). Średnia roczna temperatura wynosi 7,4 °C. Duże wahania temperatury występują w miesiącach styczeń, luty, wrzesień i październik. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 18,5 °C, zaś najzimniejszy jest styczeń (-4,4 °C). Okres wegetacji roślin w tym rejonie trwa około 205 - 215 dni.

Zasoby wód powierzchniowych zależą głównie od opadów atmosferycznych i wysokości poziomu wody płynącej korytem rzeki Urzędówki. Stan czystości rzeki jest zadowalający. Główne przyczyny zanieczyszczenia wód rzecznych to nieprawidłowe nawożenie organiczne i mineralne oraz chemizacja. Stan czystości powietrza atmosferycznego na terenie gminy jest zadowalający.

Zanieczyszczenia gazowe pochodzą głównie ze spalin i naturalnej emisji NO₂ w wyniku produkcji rolnej. Z uwagi na swój rolniczy charakter obszar gminy charakteryzuje się niewielkim stopniem degradacji środowiska naturalnego.

Gmina Urzędów, zgodnie z wizją przyszłego rozwoju województwa lubelskiego, zakwalifikowana została - jako teren posiadający znakomite warunki produkcji rolnej - do obszaru wielofunkcyjnego rozwoju rolnictwa. Nie planuje się urbanizacji ani industrializacji tego terenu. Na rozwój gminy będzie miała wpływ bliskość aglomeracji lubelskiej a przede wszystkim Kraśnika, który ma pełnić funkcję subregionalnego ośrodka rozwoju. Obszar gminy nie został zaliczony do terenów o wybitnych walorach turystyczno-rekreacyjnych, nie planuje się również rozwoju leśnictwa.

Historia Urzędowa jest bardzo bogata. Urzędów powstał w XIV w., po zawarciu unii polsko-litewskiej, jako osada handlowa przy szlaku prowadzącym z Krakowa do Wilna. Prawa miejskie uzyskał za czasów króla Władysława Jagiełły w 1405 roku. Przez około dwa stulecia (XV i XVI w.) był siedzibą powiatu. Wybitną postacią tego okresu był Marcin z Urzędowa (ok. 1500-1573) - ksiądz i lekarz, jeden z pierwszych polskich botaników. Był absolwentem uniwersytetów w Krakowie i Padwie, lekarzem nadwornym hetmana Jana Tarnowskiego, kanonikiem katedry sandomierskiej, autorem Herbarza Polskiego wydane w 1595 roku w Krakowie. Również z Urzędowa pochodził najwybitniejszy rzeźbiarz polski okresu renesansu - architekt Jan Michałowicz z Urzędowa (1530 - 1583), od 1570 roku mistrz krakowskiego cechu rzeźbiarzy i kamieniarzy. Kolejną wybitną postacią Ziemi Urzędowskiej był żyjący w latach 1811 - 1885 Leon Ulrich - literat, tłumacz wszystkich 32 dramatów Williama Szekspira. Jego przekłady są powszechnie cenione „za piękno i lekkość oryginału”, stanowiąc niepodważalny wkład w rozwój kultury polskiej.

W połowie XVII w. wojny, pożary, rabunki oraz „morowa zaraza” doprowadziły do upadku miasta. Na początku XX w. gmina Urzędów znajdowała się na terenie zaboru rosyjskiego, należała do powiatu janowskiego w guberni lubelskiej. W 1869 roku na mocy postanowienie ukazu carskiego Urzędów utracił prawa miejskie i pozostał do dzisiaj osadą. Już tylko główny plac – Rynek i otaczające go ulice przypominały miasto. Ludność zamieszkiwała kryte słomą, drewniane domy, które składały się z dużej izby, małej izdebki, komory i sieni. Głównym zajęciem stało się rolnictwo. Nastąpił upadek rzemiosła (garncarstwa, kowalstwa, bednarstwa, sitarstwa, tkactwa, powroźnictwa, stolarstwa, murarstwa, szewstwa, krawiectwa i ciesielstwa) oraz handlu. Na zahamowanie rozwoju gospodarczego Urzędowa duży wpływ miał również rozwój Kraśnika, głównie powstanie w latach trzydziestych XX wieku Kraśnika Fabrycznego w ramach COP-u. Okres walk narodowowyzwoleńczych (I i II wojna światowa) charakteryzują się dużą aktywnością społeczeństwa urzędowskiego.

SŁUŻBA ZDROWIA

Na terenie Gminy Urzędów funkcjonują trzy ośrodki zdrowia, zlokalizowane w:

- Urzędowie;
- Popkowicach;
- Moniakach,

zapewniające usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Wszystkie ośrodki tworzą jedną strukturę – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Rocznie z podstawowej opieki w SP ZOZ korzysta ok. 7300 mieszkańców gminy, natomiast liczba porad w 2009 r. przekroczyła 60 tys. Najbliższe ośrodki specjalistyczne mieszczą się w Kraśniku. Infrastruktura ochrony zdrowia jest zadowalająca. Ośrodki wymagają doposażenia w nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną. Dodatkowo gmina czyni starania na pozyskanie środków na dostosowanie budynków SPZOZ w Gminie Urzędów do obowiązujących uregulowań prawnych – czego wyrazem jest wysoko oceniony wniosek o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego.

TAB. 1 ZESTAWIENIE GABINETÓW W POSZCZEGÓLNYCH OŚRODKACH ZDROWIA

	Gabinety									Pielęgniarki
	Medycyna rodzinna	Internistyczny	Ginekologiczny	Rehabilitacji leczniczej	EKG Spirometr	USG	Stomatologiczny	Szczepień	Zabiegowy	
OZ Urzędów	•	•	•	•	•	•	•	•	•	4
OZ Popkowiec	•				•		•	•	•	2
OZ Moniaki	•				•		•	•	•	2

Oświata

Procesy wychowawczo-edukacyjne realizowane są przez przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadpodstawowe.

W gminie Urzędów funkcjonują 3 zespoły szkół, skupiające większość placówek szkolnych.

1) W skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Władysława Jagiełły wchodzi następujące placówki:

- Szkoła Podstawowa w Urzędowie,
- Szkoły filialne w Bęczynie i Rankowskim,
- 5 oddziałów przedszkolnych,
- Gimnazjum,
- Liceum Ogólnokształcące.

2) W skład Zespołu Szkół w Skorzycach wchodzi następujące placówki:

- Oddział przedszkolny,
- Szkoła Podstawowa im. Leona Hempla,
- Gimnazjum.

3) W skład Zespołu Szkół im. Orłąt Lwowskich wchodzi:

- Liceum profilowane,
- Technikum,
- Szkoła Policealna.

Opieka przedszkolna dla dzieci w wieku 3-5 lat realizowana jest przez Publiczne Przedszkole w Urzędowie wraz z Filią w Rankowskim. Dodatkowo w roku 2009 w ramach projektu „Szansa na dobry start – wzmocnienie edukacji przedszkolnej na terenie Gminy Urzędów” uruchomiono Punkty Wychowania Przedszkolnego w Bobach i Leszczynie oraz Zespół Wychowania Przedszkolnego w Bęczynie zapewniające opiekę przedszkolną dla ok. 50 dzieci. Projekt prawie w całości finansowany jest ze środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Realizatorem działań jest Zespół Szkół Ogólnokształcących w Urzędowie im. Władysława Jagiełły przy partnerstwie Szkoły Podstawowej w Leszczynie, Szkoły Podstawowej w Bobach oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Urzędowie. Łączna liczba dzieci (3-5 lat) w przedszkolach w roku 2010 wyniosła ok. 155.

W zakresie szkolnictwa podstawowego na terenie gminy funkcjonuje 5 szkół podstawowych, do których corocznie uczęszcza ok. 480:

- S.P. w Urzędowie wraz z Filiami w Bęczynie i Rankowskim złożona z 15 oddziałów szkolnych, - liczba uczniów łącznie ok. 200;
- S.P. w Bobach – ok. 80 uczniów;
- S.P. w Moniakach – ok. 95 uczniów;
- S.P. w Skorczycach – ok. 65 uczniów;
- S.P. w Leszczynie – ok. 45 uczniów.

Gimnazja na terenie gminy Urzędów:

- Gimnazjum w Urzędowie w ramach Zespołu Szkół;
- Gimnazjum w Wierzbicy;
- Gimnazjum w Skorczycach w ramach Zespołu Szkół.

Placówki oświatowe stwarzają dobre warunki do rozwijania zainteresowań uczniów. Stan szkół jest dobry. W większości obiekty są wyremontowane i ich stan nie budzi zastrzeżeń. Szkoły wyposażone są w pracownie komputerowe z dostępem do Internetu. Sprzęt dydaktyczny w części placówek wymaga uzupełnienia i wymiany na nowocześniejszy.

Kultura

Realizacją zadań z zakresu upowszechniania kultury na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury, w skład którego wchodzi Gminna Biblioteka Publiczna w Urzędowie i jej trzy filie w Bobach, Moniakach i Popkowicach. W ramach swojej działalności GOK tworzy i upowszechnia sceniczne programy artystyczne, organizuje wystawy i konkursy z różnych dziedzin sztuki, koncerty, przeglądy i festiwale.

Gminny Ośrodek Kultury realizuje zadania z zakresu edukacji kulturalnej poprzez:

- tworzenie i upowszechnienie scenicznych programów artystycznych,
- organizowanie wystaw, koncertów, przeglądów,
- organizowanie konkursów z różnych dziedzin sztuki,
- organizowanie Dni Urzędowa, Dni Kultury Rolnej, Dni Kultury Zdrowotnej, Warsztatów Garncarskich, Dożynek, obchodów rocznic świąt państwowych.

Na działalność kulturalną GOK składają się m.in.:

- Zespół tańca współczesnego;
- Chór strażacki;
- Zespół „Vox Celestis” (zespół wokalny);
- Koło Miłośników Astronomii im. Jana Heweliusza;
- Warsztaty teatralne;
- Klub Rękodzieła Artystycznego „Szydełko”
- Klub Kolekcjonera;
- Świetlica środowiskowa;
- Pracownia fotograficzna.

Znaczącą rolę w krzewieniu kultury na terenie gminy Urzędów odgrywa Towarzystwo Ziemi Urzędowskiej. Jego główne zadania to:

- pielęgnowanie zdobyczy kulturalnych Urzędowa i praca nad ich dalszym rozwojem i pomnażaniem;
- pogłębianie znajomości dziejów Urzędowa, gromadzenie dokumentów historycznych dotyczących tego tematu, upamiętnianie ważnych dat i postaci;
- działalność wydawnicza – Głos Ziemi Urzędowskiej oraz zeszyty merytoryczne - dotycząca problemów nurtujących mieszkańców Urzędowa.

Gminny Ośrodek Kultury wydaje Gazetę Urzędowską - biuletyn informacyjny Rady Gminy, w którym zawarte są wszystkie aktualności dotyczące życia społeczności urzędowskiej.

Ważnym elementem krajobrazu gminy Urzędów są obiekty i obszary o wysokich walorach kulturowych oraz obiekty wpisane do rejestru zabytków. Do miejsc atrakcyjnych kulturowo zaliczyć należy:

- Sanktuarium Św. Otylii w Urzędowie – drewniana kapliczka z 1890 roku stanowiąca unikalne miejsce sakralne, do której prowadzi aleja lipowa z figurkami świętych. Pierwsze wzmianki o kulcie św. Otylii (patronki od bólu głowy i chorób oczu) pochodzą z 1718 roku. Są to zapiski w protokołach wizytacyjnych miejscowej parafii. Do dzisiejszego dnia w parafii pod wezwaniem św. Mikołaja w Urzędowie odbywają się odpusty ku czci tejże patronki w drugi dzień Zielonych Świąt (poniedziałek).
- Cmentarze i mogiły wojenne – zabytkowe cmentarze grzebalne w Urzędowie, Bobach i Popkowicach, cmentarz wojenny tzw. „austriacki” w leśnictwie Wolski Bór, cmentarz żydowski Kirkut oraz dwie zbiorowe mogiły wojenne z I wojny światowej.

Do rejestru zabytków wpisane są następujące obiekty zabytkowe:

- Kościół p.w. Najświętszego Serca powstały w latach 1907 – 1920 w miejscowości Boby Wieś (nr rej. 962) wraz z zespołem kościelnym, drzewostanem przykościelnym, cmentarzem przykościelnym i plebanią,
- Park dworski z XIX wieku w Moniakach (nr rej. 600),
- Wczesnośredniowieczne grodzisko z VIII-IX wieku w miejscowości Leszczyna (nr rej. 378),
- Kościół p.w. Św. Ducha powstały w latach 1628 – 1892 w miejscowości Popkowice (nr rej. 413) wraz z zespołem kościelnym, dzwonnica (z 1842 r.), ogrodzeniem z kapliczkami (z 1842 r.), kaplicą cmentarną, cmentarzem przykościelnym i drzewostanem przykościelnym,
- Układ urbanistyczny w Urzędowie obejmujący rynek i przyległe ulice z XV – XVII wieku (nr rej. 192), o zachowanym dawnym układzie organizmu miejskiego oraz fragmentach pierwotnych urządzeń obronnych miejskich pochodzących z 1507 r.,
- Kościół p.w. Św. Mikołaja powstały w latach 1755 – 1784 w miejscowości Urzędów (nr rej. 390) wraz z zespołem kościelnym, drzewostanem przykościelnym i cmentarzem przykościelnym. W kościele tym znajduje się obraz Matki Boskiej Urzędowskiej, ku czci której w każdą środę odbywają się specjalne nabożeństwa dziękczynno- błagalne.
- Kaplica cmentarna z 1845 roku w miejscowości Urzędów (nr rej. 1104),
- Młyn z początku XX wieku w miejscowości Urzędów, przy ul. Opolskiej (nr rej. 1110). Pierwsze informacje o tym młynie pochodzą z 1527 roku. Młyn funkcjonował aż do 1994 roku, tj. do śmierci swojego ostatniego właściciela – Adolfa Pomykalskiego.

Sport i rekreacja

Główną organizacją sportową na terenie gminy jest LZS „Orzeł” Urzędów, specjalizujący się w piłce nożnej. Posiada własne boisko sportowe, które jednocześnie bywa wykorzystywane jako plac zgromadzeń ludowych. Ponadto na terenie gminy funkcjonują trzy sale gimnastyczne przy Zespołach Szkół w Urzędowie, Skorczycach oraz SP w Bobach. Główne dyscypliny sportu preferowane przez szkoły to: lekkoatletyka, piłka siatkowa, tenis stołowy, piłka ręczna, judo. Młodzi sportowcy uczestniczą w rozgrywkach na terenie całego powiatu i województwa.

Obecnie, na terenie gminy funkcjonuje 12 boisk, z tego 7 zlokalizowanych jest przy szkołach. We wsi Skorczyce funkcjonuje ogólnodostępny obiekt sportowo-rekreacyjny o nawierzchni poliuretanowej. Realizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych w Skorczycach była możliwa dzięki środkom finansowym z Sektorowego Programu Operacyjnego - Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006, działanie - Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego.

Rys. 3 Obiekty sportowo – rekreacyjne w Skorczycach

Na terenie gminy Urzędów funkcjonują 3 kluby sportowe. Są to:

- ✓ Klub sportowy „ORZEŁ” w Urzędowie;
- ✓ Klub sportowy „ISKRA” w Bobach-Kolonii;
- ✓ Klub sportowy „RUCH” w Popkowicach.

Organizacje pozarządowe

Spółeczeństwo urzędowskie należy do bardzo aktywnych i zorganizowane jest w szereg organizacji pozarządowych. Należą do nich m.in.:

- Towarzystwo Ziemi Urzędowskiej
- Koło Łowieckie „Cyranka” w Urzędowie
- Koło Wędkarskie w Urzędowie
- Związek Miłośników i Hodowców Koni w Urzędowie „Furman”
- Związek Miłośników i Hodowców Gołębi w Urzędowie
- Urzędowskie Stowarzyszenie Dzieci i Osób Niepełnosprawnych
- Związek Emerytów i Rencistów w Kraśniku Koło w Urzędowie
- Związek Miłośników Kresów Wschodnich
- Klub Rękodzieła Artystycznego: „Szydełko”
- Klub Abstynenta „Płomyk”
- Klub Kolekcjonera
- Koło Miłośników Astronomii im. J. Heweliusza w Urzędowie
- Koło Gospodyń Wiejskich
- Ochotnicza Straż Pożarna
- Wolność i Niezawilność
- Armia Krajowa
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Byłych Więźniów Politycznych
- organizacje kościelne (Legiony Maryi, Dzieci Maryi, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, Akcja Katolicka i inne)
- Związek Sadowników Rzeczypospolitej Polskiej O/Urzędów
- Szkolne Koło PTTK
- LZS „Orzeł”

Klub abstynenta „Płomyk” w Urzędowie

Adres organizacji: ul. Hevelke 1, 23-250 Urzędów, Telefon: 81 822 54 35.

Status prawny: Organizacja pozarządowa posiadająca osobowość prawną. Funkcjonuje od 1992 r. Zarejestrowany 22.03.2002 r. KRS 0000099564.

Prezes organizacji: Bogdan Gonder

Cele statutowe i zakres działania organizacji:

1. Uzdrawienie moralne i psychiczne osób nadużywających alkoholu.
2. Przeciwdziałanie alkoholizmowi jako zjawisku społecznemu.

Terenem działań organizacji jest gmina Urzędów.

Adresaci działań:

- osoby pragnące nie pić,
- osoby współzależnione,
- osoby z problemem alkoholowym.

Organizacja utrzymuje się z własnych dobrowolnych składek, jest członkiem Stowarzyszenia Klubów Abstynenckich Lubelszczyzny.

Koło Miłośników Astronomii im. Jana Heweliusza

Adres organizacji: Gminny Ośrodek Kultury, ul. B. Dzikowskiego 1, 23-250 Urzędów

Telefon: 81 822 50 81; e-mail: hewelstar@poczta.onet.pl; www.hewelstar.adresat.pl

Status prawny: Koło zainteresowań przy Gminnym Ośrodku Kultury w Urzędowie.

Przynależność do Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii, Oddział w Puławach.

Organizacja działa od 1994 r.

Prezes organizacji: Adam Żuber.

Cele statutowe i zakres działania organizacji: Koło działa w oparciu o statut Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii jako część integralna Oddziału PTMA w Puławach i jako koło zainteresowań w Gminnym Ośrodku Kultury w Urzędowie.

Podstawowym celem statutowym organizacji jest popularyzacja astronomii wśród społeczeństwa.

Adresaci działań: Społeczność lokalna, powiatowa i wojewódzka.

Towarzystwo Ziemi Urzędowskiej

Adres organizacji: ul. Bł. Dzikowskiego 1, 23-250 Urzędów

Telefon: 81 822 50 81, e-mail: urzedow@urzedow.pl

Status prawny: Stowarzyszenie posiadające osobowość prawną. Organizacja funkcjonuje od 1984 r. Rejestracja w Krajowym Rejestrze Sądowym – KRS – 0000046292.

Prezes organizacji: mgr Tomasz Wyka.

Celem Towarzystwa jest działanie na rzecz rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego gminy Urzędów.

Adresaci działań: Społeczność gminy Urzędów i powiatu kraśnickiego.

Urzędowskie Stowarzyszenie Dzieci i Osób Niepełnosprawnych

Adres organizacji: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Dzikowskiego 1, 23-250 Urzędów oraz ul. Wodna 96, 23-250 Urzędów (prezes). Telefon: 81 822 52 09, 81 822 57 61 (prezes)

Stowarzyszenie posiada osobowość prawną. Organizacja funkcjonuje od 21.01.1998 r. Jest wpisane do rejestru stowarzyszeń KRS 0000255036. Prezes organizacji: Teresa Zaborowska.

Urzędowskie Stowarzyszenie Dzieci i Osób Niepełnosprawnych jest organizacją społeczną zrzeszającą niepełnosprawne dzieci, niepełnosprawne osoby dorosłe, ich rodziny oraz osoby oferujące pomoc na rzecz tychże osób. Podstawowym celem stowarzyszenia jest wspieranie rozwoju osobowego i fizycznego niepełnosprawnych dzieci, pomoc osobom niepełnosprawnym w prowadzeniu życia mającego sens oraz utwierdzanie ich w poczuciu własnej wartości i godności, a także udzielania wsparcia osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom m.in. poprzez:

- organizowanie różnych form zajęć dla osób niepełnosprawnych w celu wspierania ich rozwoju społecznego, fizycznego i osobowego;
- inicjowanie i organizowanie spotkań osób niepełnosprawnych i rodziców dzieci niepełnosprawnych w celu wymiany doświadczeń i wsparcia emocjonalnego oraz zachęty do aktywnego życia;
- współpracę z placówkami służby zdrowia, pomocy społecznej, poradniami psychologiczno - pedagogicznymi, organami władzy samorządowej, kościołem katolickim i innymi.

Działalność stowarzyszenia opiera się na pracy społecznej członków i zainteresowanych osób.

Adresaci działań: Dzieci i osoby niepełnosprawne z terenu gminy Urzędów.

2. Sfera społeczna

2.1 Demografia

Gminę Urzędów na dzień 31 stycznia 2008 roku zamieszkiwało 8867 mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosiła 75 osób na km², co znacząco odbiega od średniej krajowej wynoszącej 124 osoby na km², ale jednocześnie gęstość zaludnienia jest o ponad 50% wyższa od gęstości zaludnienia w gminach wiejskich województwa lubelskiego.

Tab. 2 Gęstość zaludnienia Gminy Urzędów na tle woj. lubelskiego i kraju

Obszar	Gęstość zaludnienia(osób/km ²)
Polska	124
Lubelskie	89
Urzędów	75
Gminy wiejskie województwa lubelskiego	49

Strukturę wieku ludności gminy Urzędów przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 3 Struktura ludności gminy Urzędów (stan na 31 grudnia 2009 r.)

Lp.	Wiek	Liczba osób	Udział %
1	Do 18 lat	2 015	22,73 %
2	Od 19 do 64 lat	5 418	61,10 %
3	Powyżej 64 lat	1 434	16,17 %
	Razem:	8 867	100,00%

Zdecydowana część społeczeństwa (ok. 60%) to osoby w wieku produkcyjnym. Dzieci i młodzież stanowią 23% ogółu społeczności gminy a osoby w wieku poprodukcyjnym

to 16 % tej populacji. Proporcja osób w wieku przedprodukcyjnym do osób w wieku poprodukcyjnym wynosi 1,4 :1,0. Nie jest to wskaźnik, który pozwalałby na optymistyczne spojrzenie na tematy demograficzne w Urzędowie. Tak jak w całym kraju społeczeństwo gminy Urzędów ma tendencję do starzenia się.

Podział ludności gminy ze względu na płeć przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 4 Struktura ludności gminy Urzędów wg płci i wieku

Lp.	Wiek	W tym		Udział %	
		kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
1	Do 18 lat	993	1 022	49,28	50,72
2	Od 19 do 64 lat	2 644	2 774	48,80	51,20
3	Powyżej 64 lat	861	573	60,04	39,96
	Razem:	4 498	4 369	50,73	49,27

Można mówić o równym udziale obu płci w ogólnej liczbie mieszkańców naszej gminy jednak w poszczególnych grupach wiekowych te zależności są nieco inne. W grupie osób w wieku poprodukcyjnym zdecydowanie przeważają kobiety wg proporcji 1,5 : 1.

Strukturę ludności według płci i ekonomicznych grup wieku przedstawia tabela nr .

Tab. 5 Ludność według płci i ekonomicznych grup wieku (Dane na dzień 31.12.2008 r.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
OGÓŁEM	8867	4 369	4 498
W wieku:			
przedprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 0-17 lat)	1 895	958	937
produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18-64 lata; kobiety w wieku 18-59 lat)	5 309	2 838	2 471
poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej kobiety w wieku 60 lat i więcej)	1 663	573	1 090
Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada osób w wieku nieprodukcyjnym	67	54	82

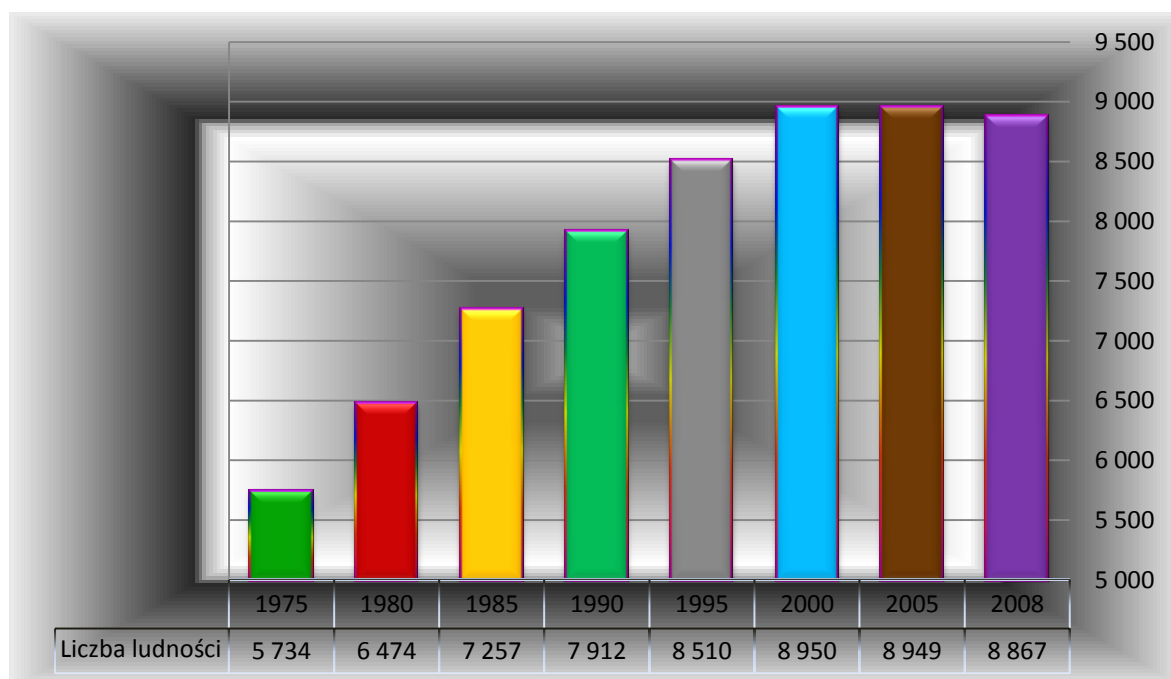
Z powyższej tabeli wynika, iż odsetek ludności nieprodukcyjnej w stosunku do osób w wieku produkcyjnym jest stosunkowo wysoki, jest on zdecydowanie wyższy u kobiet.

Liczbę ludności gminy na przestrzeni lat 1975 – 2008 oraz wskaźnik dynamiki jej zmian przedstawia kolejna tabela (uwaga: poprzednia pozycja = 100%):

Tab. 6 Dynamika przyrostu naturalnego w Gminie Urzędów na przestrzeni lat 1975 – 2008

Rok	Liczba ludności	Wskaźnik dynamiki
1975	5 734	100,00%
1980	6 474	112,91 %
1985	7 257	112,10 %
1990	7 912	109,03 %
1995	8 510	107,56 %
2000	8 950	105,17 %
2005	8 949	99,99 %
2008	8 867	99,08 %

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Urzędów w latach 1975-2008

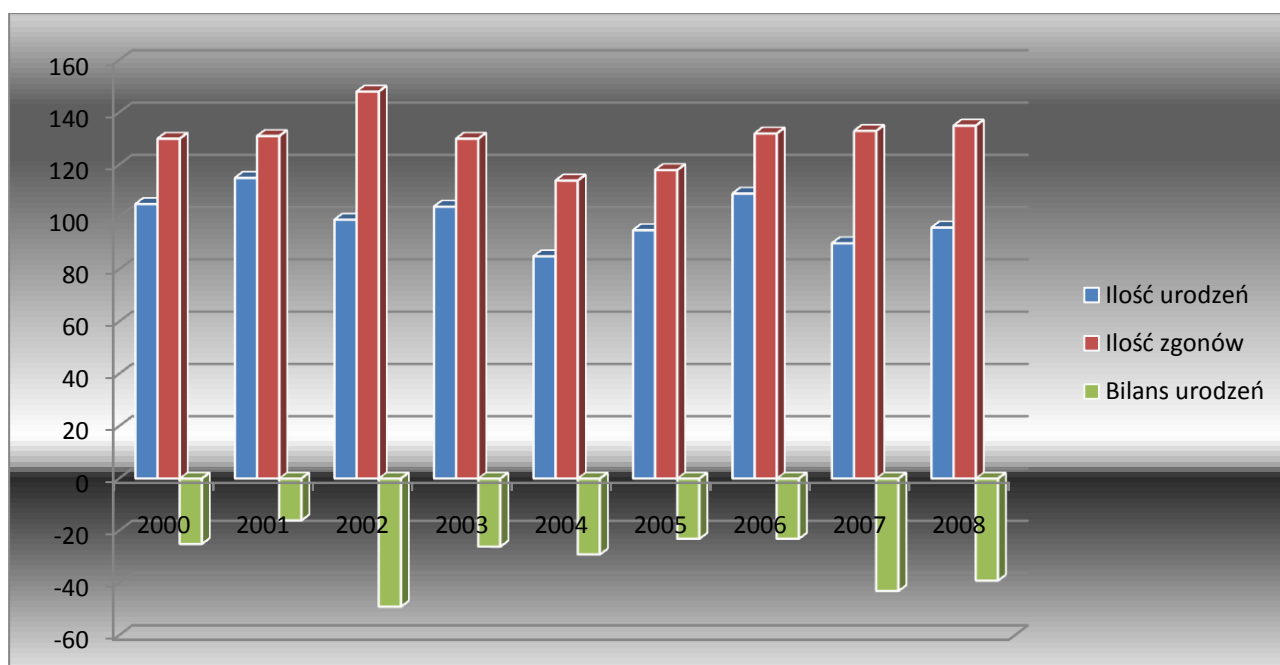

W ostatnich latach zaobserwować można powolną stabilizację procesów demograficznych. Przyrost naturalny w gminie Urzędów jest od blisko 10 lat niższy jest od 0, w 2009 roku osiągnął -39.

Tab. 7 Bilans urodzeń w gminie Urzędów w latach 1999 - 2005

Rok	Ilość urodzeń	Ilość zgonów	Bilans urodzeń
2000	105	130	-25
2001	115	131	-16
2002	99	148	-49
2003	104	130	-26
2004	85	114	-29
2005	95	118	-23
2006	109	132	-23
2007	90	133	-43
2008	96	135	-39

Wyk. 2 Bilans urodzeń w gminie Urzędów w latach 2000 - 2008

Bilans urodzeń od dłuższego czasu jest ujemny i wynosi średnio 30 osób. Przy bardzo zróżnicowanej liczbie narodzin liczba zgonów jest stabilna i waha się w granicach około 130 osób rocznie. Jest to zjawisko bardzo niekorzystne, wskazujące na szybko postępujący proces

starzenia się społeczności urzędowskiej. W badanym okresie liczba ludności maleje o 0,4 % całej populacji w skali roku. Jeżeli ta tendencja się utrzyma, to, przy zachowaniu niezmiennych innych czynników wpływających na liczbę ludności, populacja mieszkańców gminy Urzędów zacznie maleć w dość szybkim tempie.

Migracje

Tab. 8 Ruchy migracyjne w gminie Urzędów w latach 2004 – 2008

Rok	Liczba osób przybyłych	Liczba osób, które wyjechały	Bilans migracji
2004	89	69	20
2005	116	68	48
2006	89	87	2
2007	145	85	60
2008	84	96	-12

Ruchy migracyjne ludności nie wykazują żadnych stałych tendencji. Uśredniony bilans migracji wynosi 24 osoby, czyli każdego roku do gminy Urzędów napływa 24 osób z zewnątrz. Odrębny problem stanowi migracja sezonowa związana ze zbiorem malin i wiśni. Przybyli w tym okresie to głównie mieszkańcy Ukrainy i innych państw byłego Związku Radzieckiego. Nieznaczna ich część, głównie kobiety, zawierają związki małżeńskie i zakładają rodziny na terenie gminy. W analizowanym okresie liczba osób przybywających do gminy na sezon zbioru owoców miękkich wyraźnie rośnie. Nie można jednak uznawać tego za zjawisko trwałe. Dotychczasowe doświadczenia wykazują ścisłą zależność pomiędzy wysokością ceny skupu owoców a liczbą osób przyjętych przez miejscowych rolników do pracy przy ich zbiorze. Biorąc pod uwagę zmiany polityczno ekonomiczne w kraju, można się liczyć z nagłym spadkiem liczby imigrantów sezonowych.

2.2 Rynek pracy, bezrobocie

Analiza rynku pracy w gminie Urzędów dotyczy dwóch zagadnień: rolniczego rynku pracy i poza rolniczego rynku pracy. Wynika to przede wszystkim z rolniczego charakteru gminy. W analizowanym okresie 2004 - 2008 pozarolniczy rynek pracy zatrudnia niecałe 600 osób, co stanowi około 7% ogółu ludności gminy, przy czym liczba ta wykazuje tendencje malejące. Cechą specyficzną jest fakt, że 70 % tej populacji stanowią kobiety.

Największy udział w pozarolniczym rynku pracy mają pracujący w sferze usług pozarynkowych, na drugim miejscu jest grupa pracujących w sferze usług rynkowych pozostali zaś to osoby prowadzące prywatną działalność gospodarczą.

Tab. 9 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON

Rok	Liczba jednostek zarejestrowanych w systemie REGON	% (2004 = 100%)
2004	340	100,00
2005	339	99,71
2006	351	103,24
2007	341	100,29
2008	340	100,00

Analiza przytoczonych wyżej danych wskazuje, że w badanym okresie liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą nie podlega znacznym wahaniom. Na początku roku 2008 liczba przedsiębiorstw była identyczna jak w roku 2004.

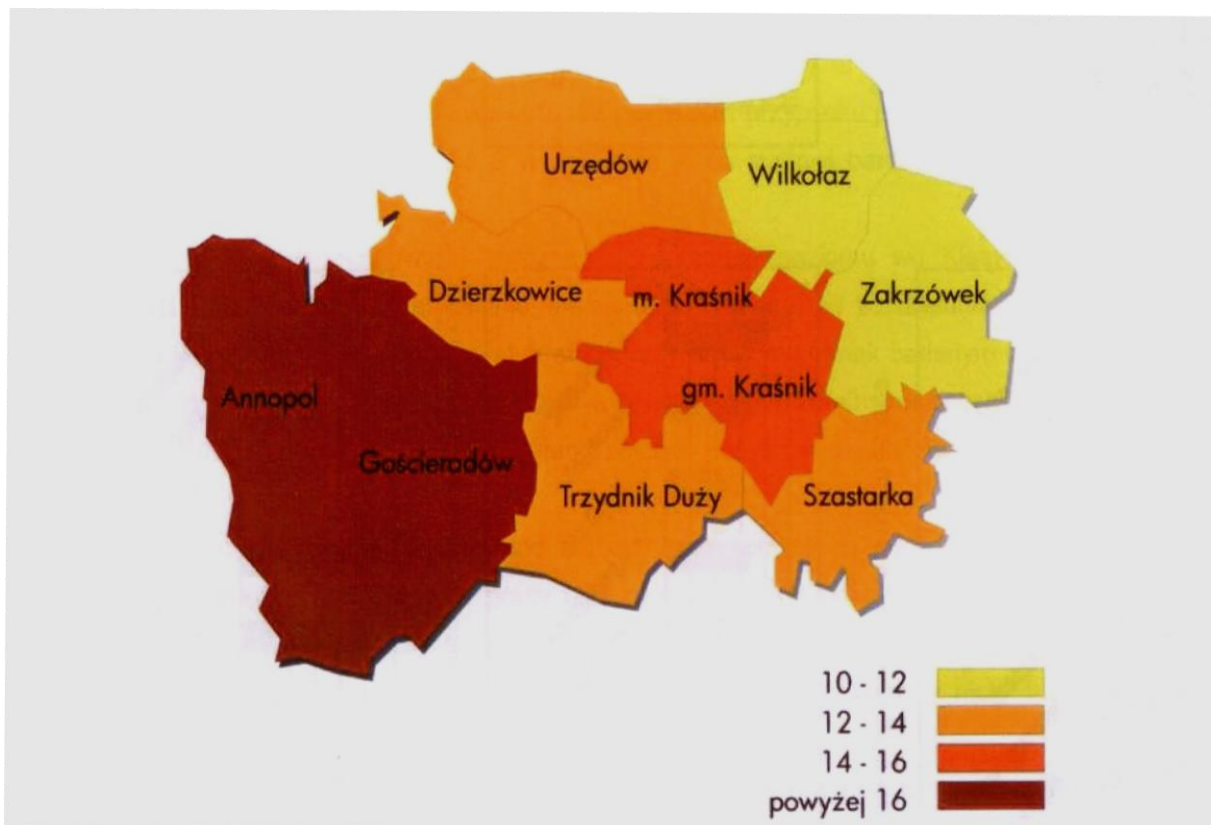
W związku z nie dysponowaniem przez GUS danymi niezbędnymi do obliczenia stopy bezrobocia, można ją obliczyć w przybliżeniu na podstawie *odsetka* osób bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym, który to podawany jest dla każdej gminy i powiatu osobno. W kolejnych tabelach i wykresach przedstawiono dane dotyczące bezrobocia w poszczególnych gminach powiatu kraśnickiego (na podstawie Raportu z badań *Rynek pracy w powiecie kraśnickim*).

Tab. 10 Szacowana stopa bezrobocia w gminach powiatu kraśnickiego.

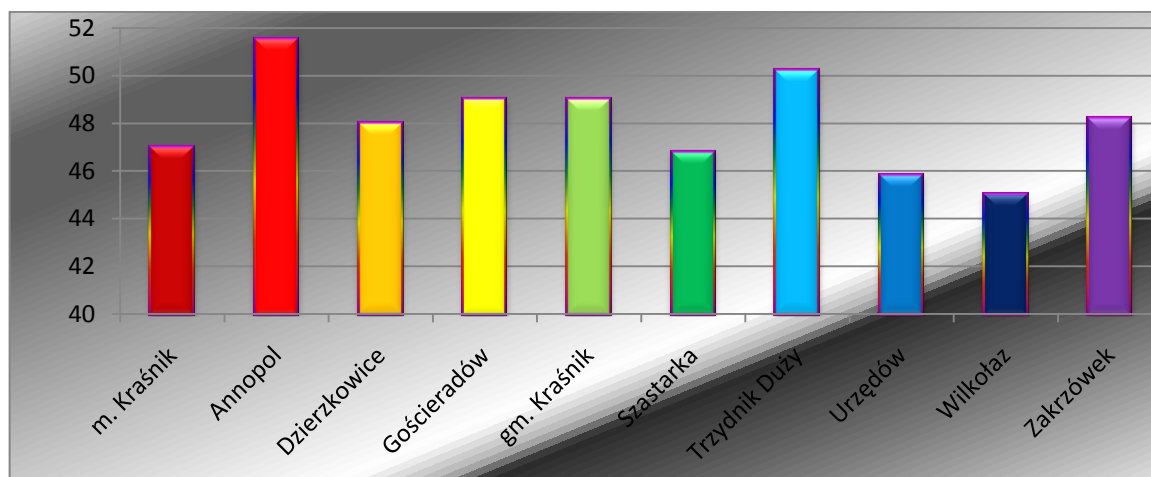
Gmina	Odsetek bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym	Szacowana stopa bezrobocia	Liczba bezrobotnych (30.06.2009)
Wilkołaz	7,2	10,8	213
Zakrzówek	7,7	11,5	333
Trzydnik Duży	8,1	12,1	331
Urzędów	8,3	12,4	394
Dzierzkowice	9,0	13,5	318
Szastarka	9,1	13,6	327
Powiat kraśnicki	9,5	14,2	5598
Kraśnik (miasto)	9,7	14,5	2182
Kraśnik (gmina)	10,2	15,2	385
Gościeradów	12,1	18,1	476
Annopol	12,2	18,2	639

Najniższa stopa bezrobocia w końcu roku 2008 odnotowana została w gminach Wilkołaz i Zakrzówek, zaś najwyższa w Annopolu i Gościeradowie. Na uwagę zasługuje fakt, że pary te leżą obok siebie - obszar o najniższym bezrobociu jest najbliżej a o najwyższym najdalej od Lublina. Można zaryzykować twierdzenie, że wpływ na to zjawisko ma dostępność rynku pracy w stolicy województwa i związane z tym dojazdy do pracy.

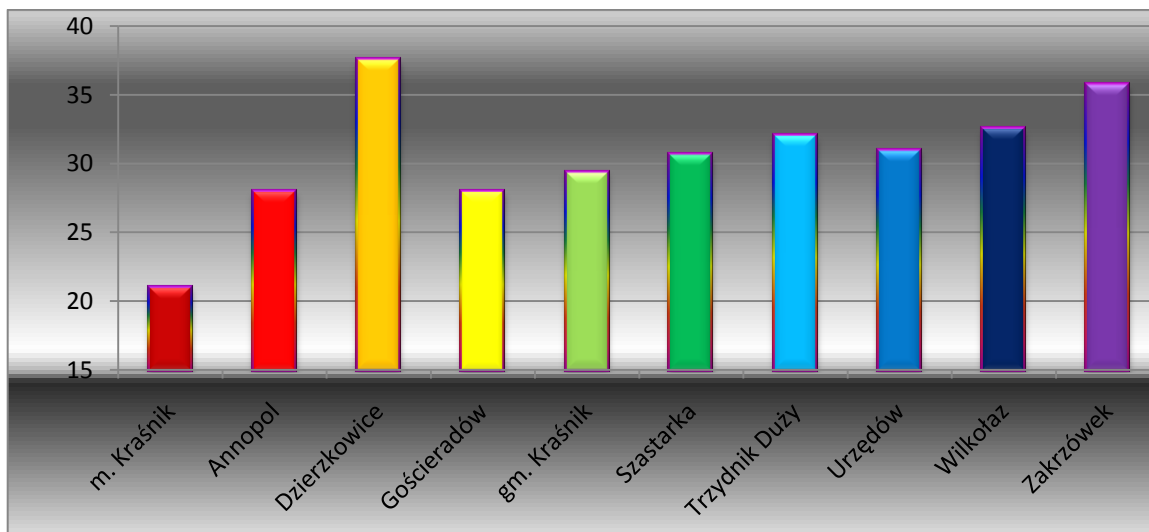
Rys. 4 Szacowana stopa bezrobocia w gminach powiatu kraśnickiego wg stanu na koniec 2008 r.

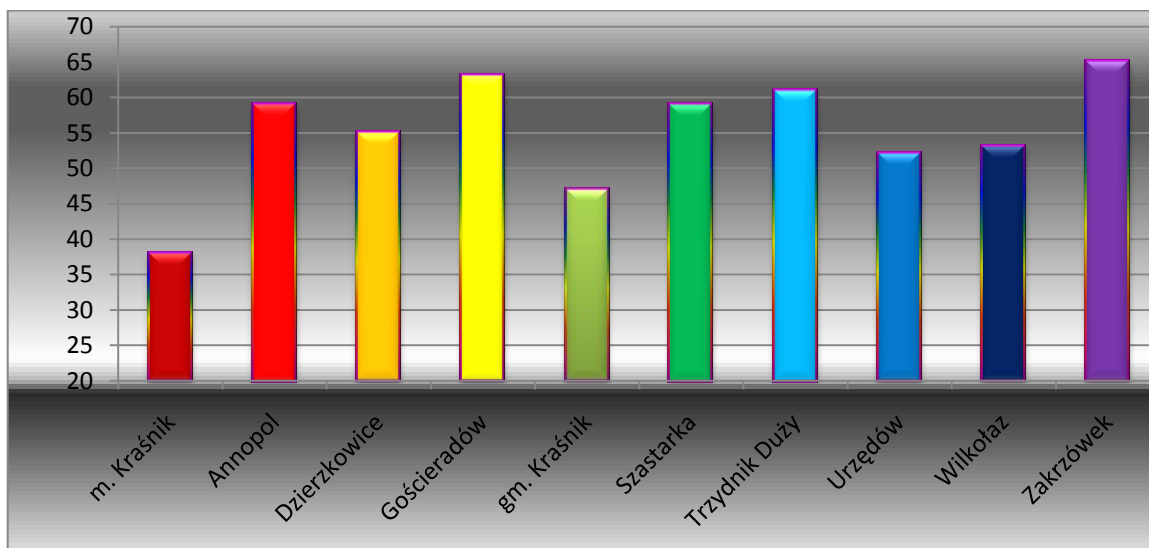
Wyk. 3 Odsetek kobiet w ogóle bezrobotnych w dn. 30.06.2009 w %

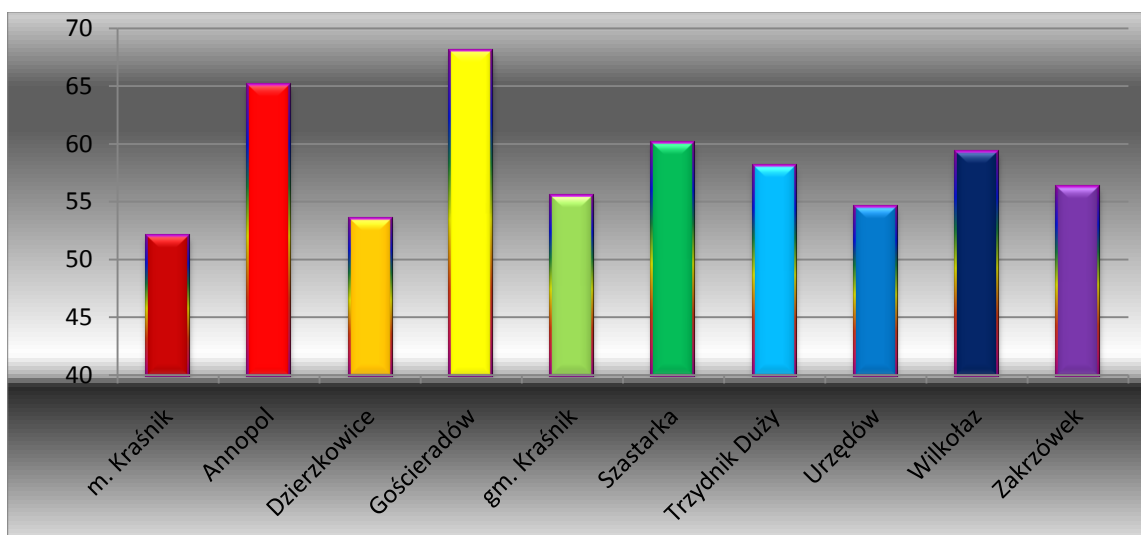
Wyk. 4 Odsetek osób do 25 r. ż. w ogóle bezrobotnych w dn. 30.06.2009 w %

Wyk. 5 Odsetek osób bez doświadczenia zawodowego w ogóle bezrobotnych w dn. 30.06.2009 w %

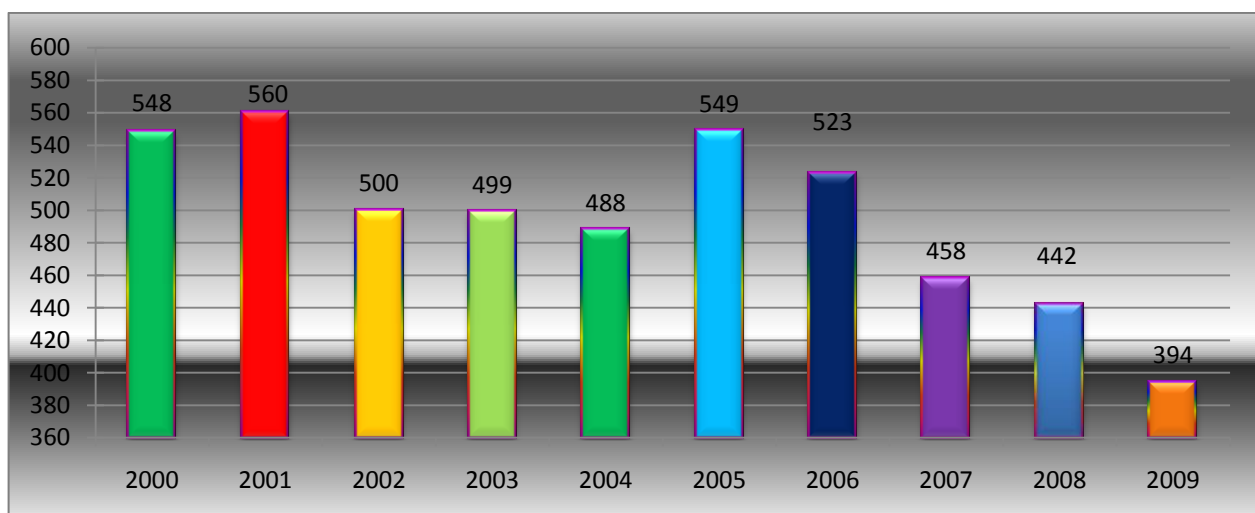

Wyk. 6 Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w dn. 30.06.2009 w %

Szacowana stopa bezrobocia w Gminie Urzędów, wynosząca 12,4% jest blisko dwa punkty niższa do średniej dla powiatu – jest także niższa niż średnia w kraju. Pod względem płci w strukturze bezrobocia widoczne są niewielkie różnice - bezrobocie częściej dotyka mężczyzn. Podobnie jak w innych gminach powiatu kraśnickiego, w grupie osób bezrobotnych, widoczny jest duży odsetek ludzi w wieku do 25 r. ż. – przekraczający 30%. Biorąc pod uwagę fakt, że są to ludzie, którzy powinni rozpoczynać właśnie karierę zawodową i równolegle zakładać rodziny, to mamy dramatyczny obraz tej części osób zarówno z perspektywy społecznej jak i indywidualnej. Kolejnymi niepokojącymi wskaźnikami są duże odsetki osób bez doświadczenia zawodowego oraz długotrwale bezrobotnych – w obu przypadkach przekraczające 50%.

Wyk. 7 Zmiana liczby bezrobotnych w Gminie Urzędów w latach 2000 – 2009 (rok 2009 stan na 31.06)

Przyczyna bezrobocia na terenie gminy Urzędów wynika głównie ze stopnia uprzemysłowienia. Brak zakładów przemysłowych skłania do wielofunkcyjnego rozwoju rolnictwa, co możliwe jest dzięki znakomitym warunkom do produkcji rolnej.

Mimo, że widoczny jest spadek bezrobocia w ostatnich latach, to dane dotyczące liczby osób bezrobotnych nie odzwierciedlają rzeczywistej liczby osób zdolnych i chętnych do podjęcia pracy. Na terenie gminy mamy do czynienia z dość istotnym problemem bezrobocia ukrytego. Ponadto cechą charakterystyczną miejscowego rynku pracy jest bezrobocie sezonowe, które nasila się w okresie zimy. Latem znaczna część osób w wieku produkcyjnym zatrudniana jest do prac polowych.

3. Charakterystyka dysfunkcji i problemów społecznych klientów GOPS w Urzędzie

3.1 Problemy społeczne w gminie z perspektywy GOPS w Urzędzie

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej jej celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, które nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna ingeruje więc w sytuację osób i rodzin wtedy, gdy nie są one w stanie pokonać trudności życiowych własnym działaniem, przy zobowiązaniu osób do współdziałania. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym osób i rodzin, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego ich usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu z powodu ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

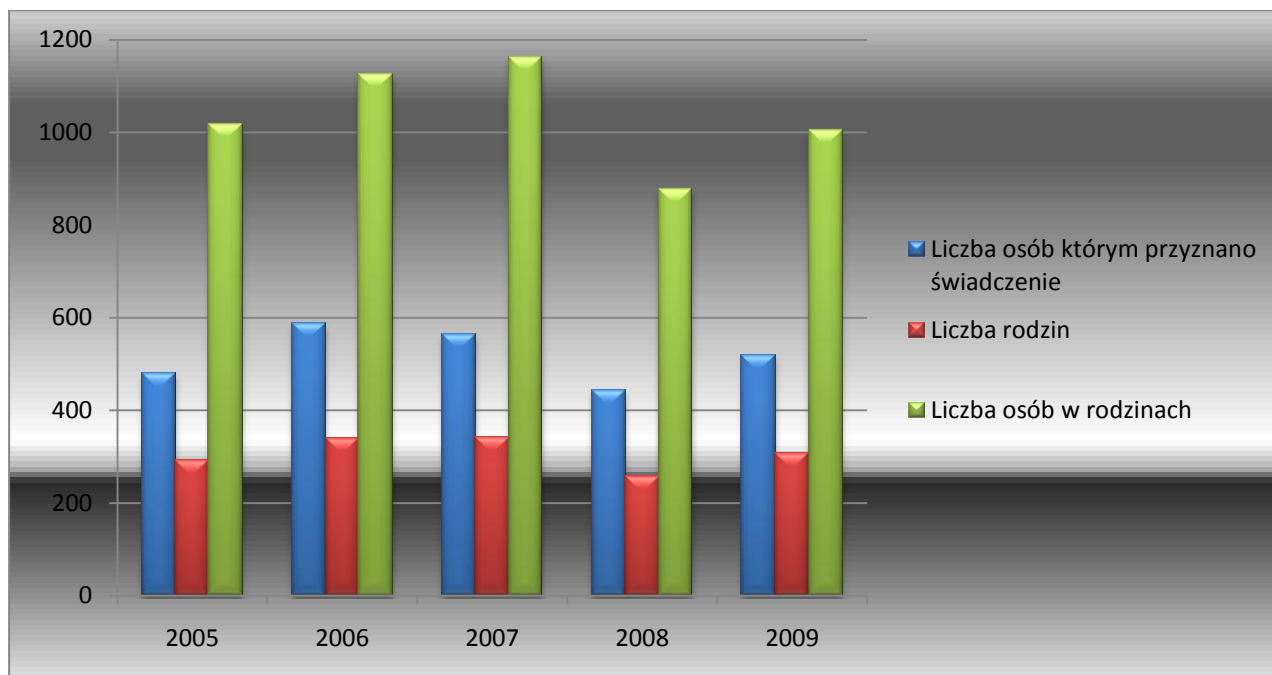
- ✓ Rozpoznawanie potrzeb jednostek, grup, rodzin i środowisk wymagających pomocy i interwencji socjalnej.

- ✓ Analizowanie i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej oraz sporządzanie bilansu potrzeb na obszarze działania Ośrodka z uwzględnieniem kierunków i zadań wynikających z obowiązujących przepisów oraz ustaleń i zaleceń jednostek sprawujących nadzór.
- ✓ Organizowanie i prowadzenie pracy socjalnej zmierzającej do poprawy sytuacji życiowej osób, rodzin i grup wymagających pomocy.
- ✓ Analizowanie wniosków dotyczących różnych form pomocy społecznej pod względem formalno – prawnym, przygotowania dokumentacji oraz przyznawania świadczeń pomocy społecznej.
- ✓ Opracowywanie wymaganych sprawozdań.
- ✓ Wykonywanie innych zadań, których realizacja wynika z obowiązujących przepisów prawa lub zleconych przez organy nadzorcze.

Ponadto GOPS realizuje następujące zadania zlecone gminie:

- ✓ Przyznawanie osobom uprawnionym zasiłków rodzinnych i przysługujących do nich dodatków oraz zasiłków pielęgnacyjnych i świadczeń pielęgnacyjnych.
- ✓ Prowadzenie postępowania wobec osób zobowiązanych do świadczenia alimentacyjnego oraz przyznawanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego osobom uprawnionym.

W gminie Urzędów liczba osób objętych pomocą społeczną w latach 2005-2009 ulegała znacznym wahaniom. Najwięcej osób ubiegających się o pomoc z systemu wsparcia odnotowano w 2006 roku, kiedy to ich liczba wzrosła o 22% w porównaniu do roku 2005. Wśród osób objętych pomocą największą liczbę stanowią rodziny zagrożone ubóstwem, bezrobotni i osoby niepełnosprawne. Biorąc pod uwagę liczbę rodzin – wahała się ona od 257 w roku 2008 r. do 343 w roku 2007 r.

Wyk. 8 Klienci pomocy społecznej na terenie gminy Urzędów w latach 2005-2009

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza określonego w drodze ustawy tzw. kryterium dochodowego przy jednoczesnym spełnieniu przynajmniej jednego określonego przez ustawodawcę kryterium. Na dzień 31 grudnia 2009 r. prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza:

- a) na osobę samotnie gospodarującą – 477 zł,
- b) dla pozostających w rodzinach – 351 zł.

W roku 2009 w gminie Urzędów, spełniając kryteria określone w ustawie, z pomocy społecznej skorzystało 307 rodzin. Łączna liczba osób w rodzinach objętych kręgiem pomocy społecznej wyniosła 1004, co stanowiło ok. 11,3 % wszystkich mieszkańców gminy Urzędów. Przyznane świadczenia najczęściej wynikały z zadań własnych gminy – świadczenie przyznano 518 osobom, a tylko 48 wynikało z zadań zleconych gminie.

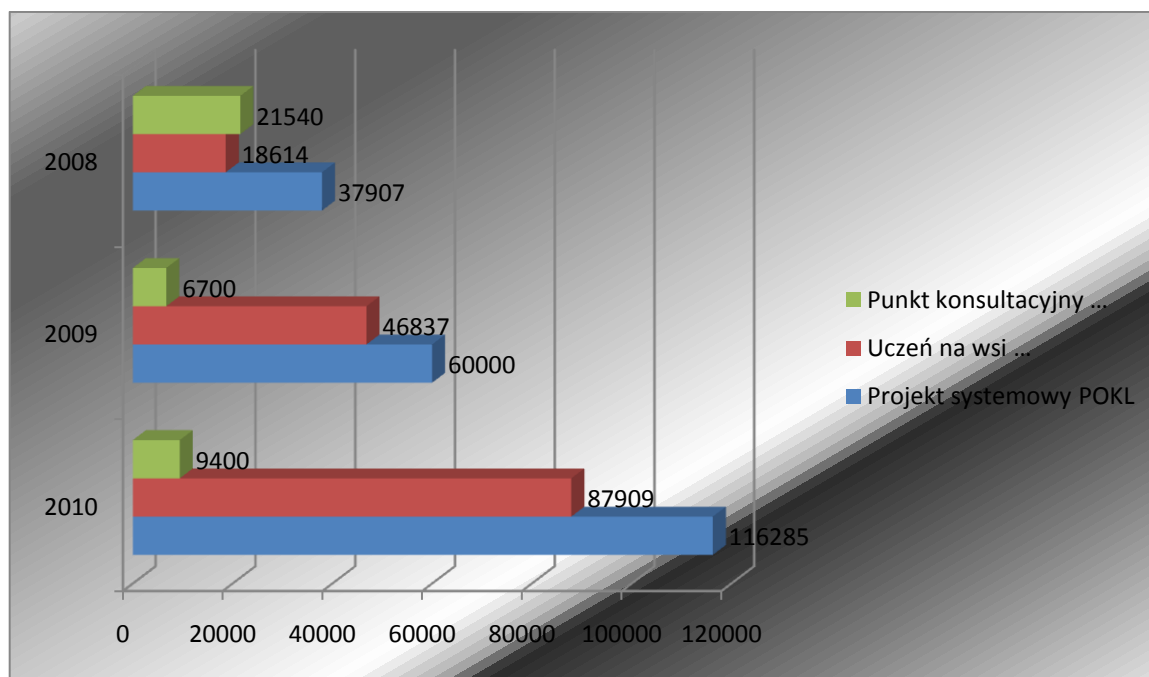
Analiza budżetu GOPS w Urzędowie w latach 2005 – 2009 wskazuje na niewielkie odstępstwa zadeklarowanego zapotrzebowania na środki pieniężne od rzeczywistego wykonania budżetu – w ostatnim roku wykonanie wyniosło prawie 99%. Duże zmiany w budżecie przyniósł rok 2005, w którym to nastąpiło zwiększenie wydatków o ponad 40% - jest to wynik przejścia przez Ośrodek Pomocy Społecznej nowych zadań. W przypadku środków na zadania własne w analizowanym okresie nastąpił ich wzrost o ponad 130%, w przypadku zadań zleconych – o ponad 18%.

Tab. 11 Realizacja budżetu GOPS w Urzędzie w latach 2005 – 2009

Rok	Budżet	Wykonanie budżetu	Zadania własne	Zadania zleczone	% wykonania budżetu
2009	3 928 923	3 677 379	1 035 977	2 641 402	93,60%
2008	3 620 833	3 458 359	835 806	2 622 553	95,51%
2007	3 476 170	3 306 922	655 405	2 651 517	95,13%
2006	3 202 698	3 202 578	564 742	2 637 836	100,00%
2005	1 738 863	1 711 483	429 459	1 282 024	98,43%

Ważną pozycją w budżecie GOPS w Urzędzie stanowią środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych. Wśród nich na uwagę zasługują środki pozyskane na realizację projektu systemowego POKL „Aktywna integracja społeczna i zawodowa mieszkańców gminy Urzędów”, programu „Uczeń na wsi – obszar A”, „Punkt konsultacyjny poradnictwa specjalistycznego dla rodzin i dzieci”

Wyk. 9 Wybrane kwoty środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych*

* w przypadku „Ucznia na wsi ...” dotyczy lat szkolnych 2007/2008; 2008/2009; 2009/2010

3.2 Ubóstwo, marginalizacja oraz wykluczenie społeczne

W przyjętych w literaturze przedmiotu definicjach ubóstwa, utożsamiane jest ono z faktem niezaspokojenia pewnych potrzeb na pożądanym poziomie. Według przyjętej w krajach Unii Europejskiej tzw. konceptualnej definicji ubóstwa (1984 r.) ubóstwo odnosi się do osób, rodzin lub grup osób, których środki (materialne, kulturalne i socjalne) są ograniczone w takim stopniu, że poziom ich życia obniża się poza akceptowane minimum w krajach zamieszkania. Szeroka definicja określa ubóstwo jako zjawisko społeczne, powodowane różnymi czynnikami społeczno-ekonomicznymi, a w szczególności problemem bezrobocia, liczbą rodzin wielodzietnych i niepełnych, liczbą rodzin żyjących z osobą niepełnosprawną lub długotrwale chorą oraz bezdomności.

Ogólnie rzecz biorąc można wyróżnić dwa ujęcia rozumienia ubóstwa: absolutne oraz względne. Ubóstwo w ujęciu absolutnym oznacza stan niezaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, uznanych za minimalne w danym społeczeństwie. W drugim ujęciu ubóstwo rozumiane jest jako naruszenie zasad sprawiedliwości społecznej poprzez istnienie znaczących różnic w poziomach dochodów określonych grup społecznych. Przyjęcie określonej definicji ubóstwa rodzi za sobą daleko idące konsekwencje. W przypadku rozumienia ubóstwa w ujęciu absolutnym na ograniczenie zasięgu występowania ubóstwa wpływ ma wzrost dochodów społeczeństwa – wyeliminowanie tego zjawiska możliwe jest więc poprzez znaczący wzrost gospodarczy. Natomiast zgodnie z drugą definicją – wzrost dochodów społeczeństwa nie spowoduje całkowitego wyeliminowania ubóstwa, możliwe jest to jedynie poprzez zmniejszenie dystansu w poziomie dochodów poszczególnych grup społecznych.

Aby dokonać pomiaru (zasięgu) ubóstwa należy przyjąć definicję operacyjną ubóstwa – zgodnie z przyjętą przez Eurostat definicją – ubóstwem dotknięte są osoby żyjące w gospodarstwach domowych, których dochód do dyspozycji jest niższy niż 60% mediany dochodu w danym kraju.

Głównym czynnikiem, który decyduje o statusie materialnym jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Czynnikiem szczególnie sprzyjającym ubóstwu jest bezrobocie, wielodzietność, niezaradność i niskie kwalifikacje zawodowe.

Zjawisko wykluczenia społecznego jest trudno definiowalne. Mamy, bowiem do czynienia z wieloma nakładającymi się wymiarami. Wykluczenie społeczne to sytuacja uniemożliwiająca lub w sposób znaczny utrudniająca jednostce (osobie) lub grupie,

korzystanie z dóbr publicznych, infrastruktury społecznej - gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób.

Wykluczenie społeczne to brak lub ograniczenie możliwości uczestniczenia, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i organizacji, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności osób ubogich. Dotyczy osób i rodzin czy też grup ludności, które:

- żyją w niekorzystnych warunkach materialnych (ubóstwo);
- nie posiadają odpowiednich kwalifikacji umożliwiających im wejście na rynek pracy, założenie rodziny, czy też utrudniają dostosowanie się do zmieniających się warunków społeczno- ekonomicznych;
- posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych (codziennych) zasobów społecznych na skutek niepełnosprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby, uzależnień, czy innych cech indywidualnych;
- są poddane niszczącemu działaniu innych osób: przemocy, szantażu, agresji.

Grupy wrażliwe na wykluczenie społeczne to:

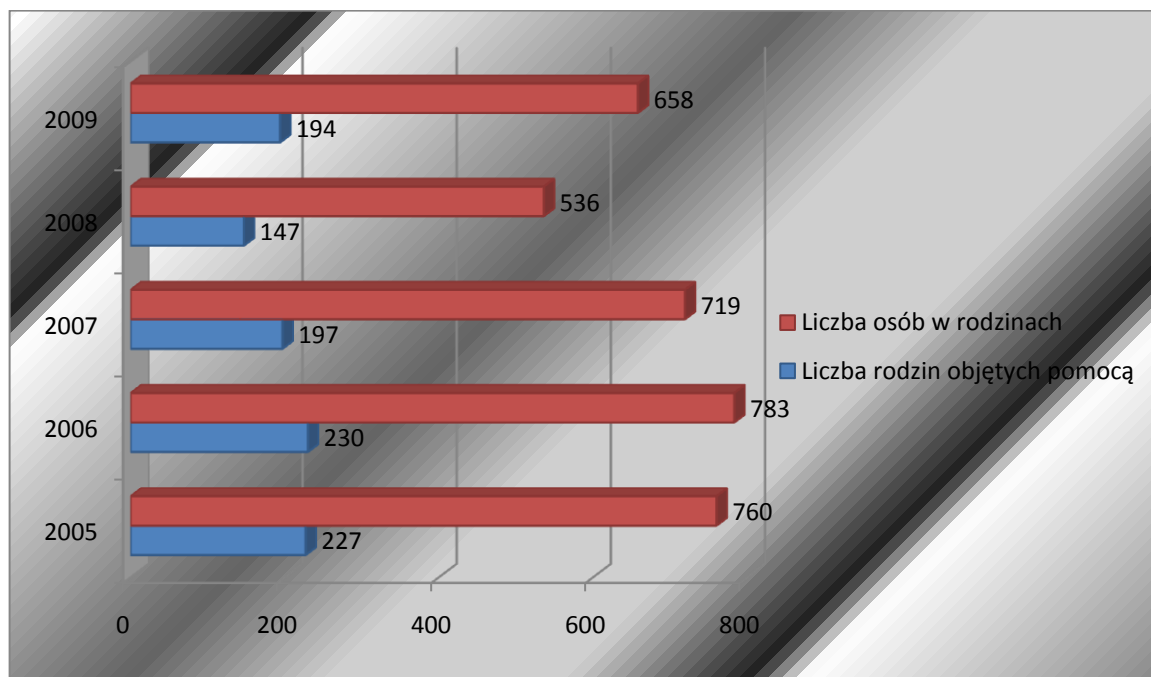
- ✓ dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych
- ✓ dzieci wychowujące się poza rodziną
- ✓ kobiety samotnie wychowujące dzieci
- ✓ ofiary patologii życia rodzinnego
- ✓ osoby bezrobotne w tym długotrwale bezrobotne
- ✓ osoby o niskich kwalifikacjach
- ✓ osoby żyjące w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych
- ✓ niepełnosprawni i osoby przewlekle chore
- ✓ osoby chorujące psychicznie
- ✓ osoby samotne w podeszłym wieku
- ✓ osoby opuszczające zakłady karne
- ✓ bezdomni
- ✓ osoby uzależnione od narkotyków i alkoholu
- ✓ członkowie rodzin osób uzależnionych/ osoby współuzależnione
- ✓ imigranci (szczególnie utrzymujący się z nielegalnej pracy).

Podstawowym czynnikiem ubóstwa, a zarazem wykluczenia społecznego jest bezrobocie - szczególnie długotrwałe tzw. długookresowe, powyżej 1 roku czasu, szczególnie narażone są tu tzw. *grupy wrażliwe*. Grupy wrażliwe to: młodzież, osoby niepełnosprawne, osoby o niskich kwalifikacjach (brak wykształcenia) kobiety, szczególnie po 40 roku życia oraz osoby w wieku nie mobilnym. Konsekwencją braku pracy jest m.in. zubożenie i ograniczony dostęp do zabezpieczenia dochodowego w przyszłości. Praca jest, bowiem źródłem ubezpieczenia społecznego: na okres niezdolności do pracy oraz starość.

Długotrwała choroba i niepełnosprawność stanowią w Polsce bardzo istotny czynnik wykluczenia społecznego, chociaż nie zawsze ubóstwa. Mimo formalnie istniejącego powszechnego systemu opieki zdrowotnej, istnieje ryzyko wykluczenia z powodu deficytów funkcjonowania ochrony zdrowia.

Ubóstwo stanowi jeden z głównych powodów przyznawania pomocy z zabezpieczenia społecznego. Najwięcej świadczeń z tego tytułu przyznano w roku 2006 – udzielono wtedy pomocy 203 rodzinom.

Wyk. 10 Ubóstwo jako powód przyznania pomocy społecznej

3.3 Kwestia osób bezrobotnych

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”.

Bezrobotnym zgodnie z definicją ustawową jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu pracy. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

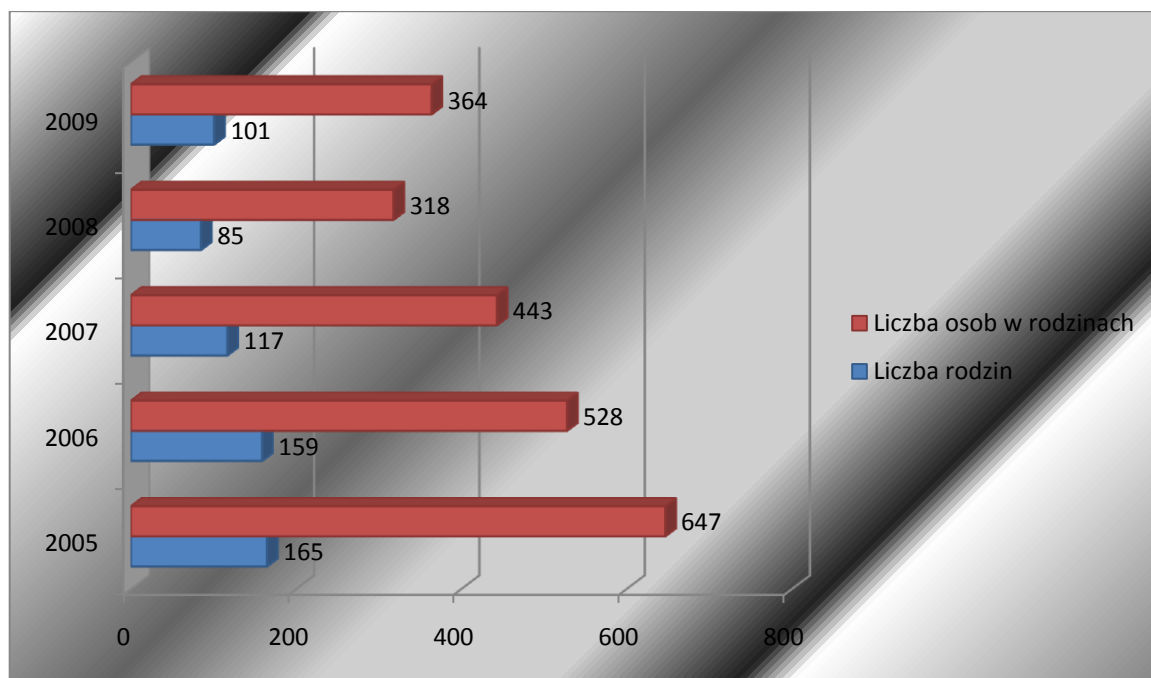
- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Bezrobocie oznacza zjawisko polegające na tym, że pewna część ludzi zdolnych do pracy, poszukujących pracy i akceptujących istniejący poziom wynagrodzenia nie znajduje zatrudnienia. Podstawowym miernikiem poziomu bezrobocia jest stopa bezrobocia, czyli ukazywana w procentach relacja pomiędzy liczbą zarejestrowanych osób bezrobotnych a liczbą osób czynnych zawodowo.

Wśród negatywnych skutków bezrobocia należy wymienić:

- nieproduktywność potencjału ludzkiego, obniżenie poziomu PKB;
- obniżenie poziomu dochodów rodzin, które może skutkować zjawiskami ubóstwa i patologii społecznej (alkoholizm, przestępczość);
- degradacja psychiczna i społeczna osób długotrwale pozostających bez pracy (poczucie wyobcowania społecznego, beznadziejności);
- koszty społeczne związane z utrzymaniem i obsługą osób dotkniętych bezrobociem.

Bezrobocie stanowi jedną z głównych przyczyn przyznania pomocy społecznej. Na przestrzeni lat 2005 – 2009 liczba rodzin, którym przyznano pomoc z tego tytułu ulegała znacznym wahaniom. W roku 2008 liczba rodzin objętych ponad dwukrotnie spadła w stosunku do stanu z roku 2005.

Wyk. 11 Bezrobocie jako powód przyznania pomocy społecznej

3.4 Kwestia uzależnień: alkoholizm, narkomania

Termin alkoholizmu został wprowadzony w 1949 roku przez Magnusa Husa dla nazwania zmian zdrowotnych (fizycznych i psychicznych) powstałych u osób nadmiernie pijących alkohol przez długi czas. Zamiennie używano także takich określeń, jak: choroba alkoholowa, nałóg alkoholowy, rzadko spotykany – etylizm. Obecnie zgodnie z sugestiami Światowej Organizacji Zdrowia stosowane jest określenie zespół uzależnienia od alkoholu. Alkoholizm, czyli różnego rodzaju negatywne następstwa nadmiernego spożywania alkoholu, w przeciwieństwie do pijaństwa (nadmierna konsumpcja alkoholu) oznacza przymus picia, czyli nałóg picia, jest chorobą głęboko zaburzająca świadomość i wolność człowieka. Osoby uzależnione od alkoholu to alkoholicy.

Wśród negatywnych skutków alkoholizmu można wymienić:

- ograniczenie sprawności fizycznej i umysłowej;
- choroby psychiczne i ciężkie schorzenia narządów wewnętrznych;
- stopniowa degradacja osobowości;
- ujemny wpływ na potomstwo;
- długotrwałe i kosztowne leczenie
- olbrzymia szkodliwość społeczna.

Najpoważniejszym skutkiem alkoholizmu jest oczywiście jego negatywny wpływ na życie społeczne – wyraża się on m.in. we wzroście wypadków drogowych, wypadków przy pracy przestępczości, zachorowań, jest także częstą przyczyną rozbicia rodzin. Nadużywanie alkoholu należy uznać jako element patologii społecznej w naszym kraju. Stąd też walka z tym zjawiskiem wymusza konieczność uzdrowienia życia całego społeczeństwa.

W rodzinach długotrwale nadużywających alkoholu wzorzec picia powielają dzieci. Niepokojącym zjawiskiem jest fakt wzrastania liczby osób uzależnionych i obniżania się wieku osób sięgających po alkohol. Coraz częściej interwencje w leczeniu alkoholizmu rozpoczyna się od nieuzależnionych członków rodzin uwikłanych w problem alkoholowy. Zgodnie z zapisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi - udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie należy do zadań własnych gminy.

Narkomania - potoczne określenie odnoszące się do uzależnienia od substancji chemicznych wpływających na czynność mózgu. Narkomania charakteryzuje się:

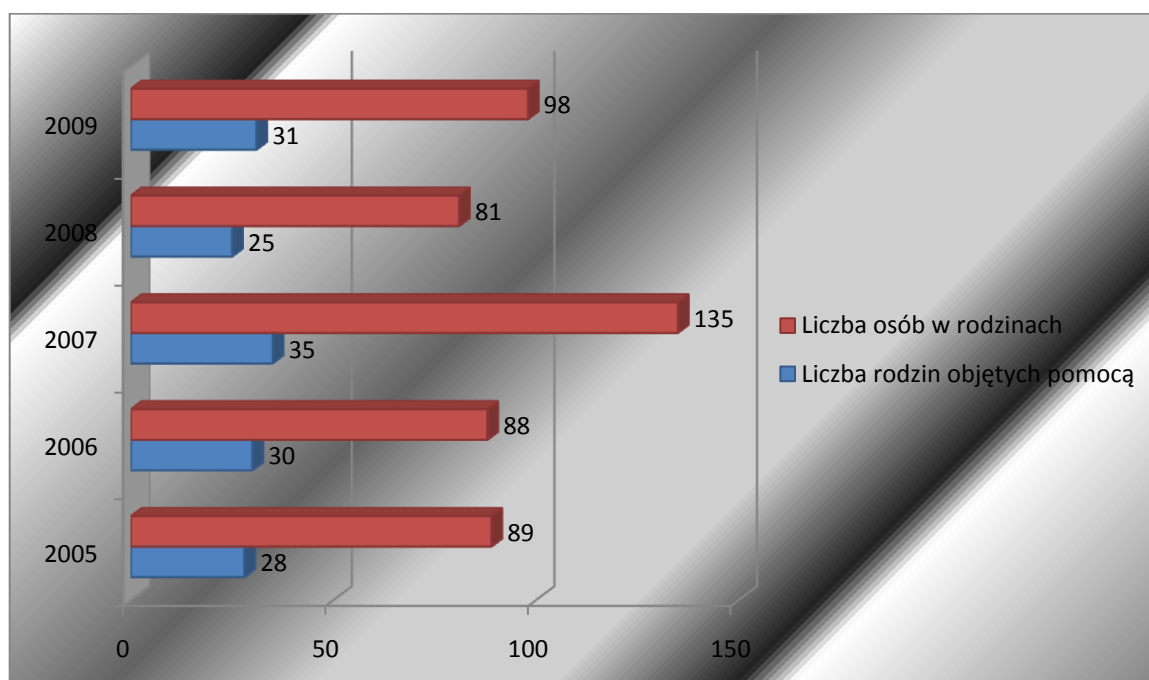
- tzw. głodem narkotycznym,
- przymusem zażywania środków odurzających,
- chęcią zdobycia narkotyku za wszelką cenę i wszystkimi sposobami.

Od początku lat dziewięćdziesiątych obserwujemy w naszym kraju znaczny wzrost rozmiarów problemu narkotyków. W tym okresie szybko zwiększało się rozpowszechnienie eksperymentalnego i okazjonalnego używania substancji nielegalnych wśród młodzieży. Pojawiły się pierwsze sygnały zainteresowania narkotykami wśród dorosłych. Rosły w znacznym tempie wskaźniki narkomanii rozumianej jako regularne używanie narkotyków powodujące poważne problemy. Zwiększała się podaż narkotyków na nielegalnym rynku i w ślad za tym ich dostępność. Wraz ze wzrostem ilościowym następowały zmiany jakościowe. Polska „scena leków” zaczęła upodabniać się do zachodnioeuropejskich. Pojawiły się na szerszą skalę nowe, charakterystyczne dla krajów zachodnich substancje i nowe wzory ich używania, które choć pod pewnymi względami są mniej destruktywne, sprzyjają rozwojowi problemu.

Jednym z najczęściej stosowanych działań, mających na celu przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii i ich ograniczenie, jest profilaktyka, która ma na celu m.in. informowanie o ich szkodliwych następstwach. Tymczasem w wielu przypadkach

powoduje ono tylko rozbudzenie ciekawości młodzieży na skutek tendencyjnych informacji i ich nadawców. Tylko właściwie dobrane programy profilaktyczne mogą się przyczynić do odrzucenia niewłaściwych zachowań - nie powinny się one koncentrować na straszaniu i proponowaniu abstynencji, ale na informowaniu o mechanizmach uzależnienia, na rozwijaniu umiejętności odpowiedzialnego podejmowania decyzji, a także umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych oraz na sprzyjaniu rozwojowi osobowości.

Wyk. 12 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu uzależnień w latach 2005 – 2009

Analizując liczbę rodzin, którym przyznano pomoc społeczną z tytułu uzależnienia można zauważyć, że liczba ta utrzymuje się na podobnym poziomie – tylko w roku 2007 nastąpił znaczący wzrost do 35 rodzin.

3.5 Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy opiekuńczo-wychowawcze rodzin

Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami we własnym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to problemami w pełnieniu ról rodzicielskich i problemami wychowawczymi związanymi z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Wszelka pomoc w takim przypadku powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie

prawidłowych relacji i umacniania własnych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemach wychowawczych w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniających się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

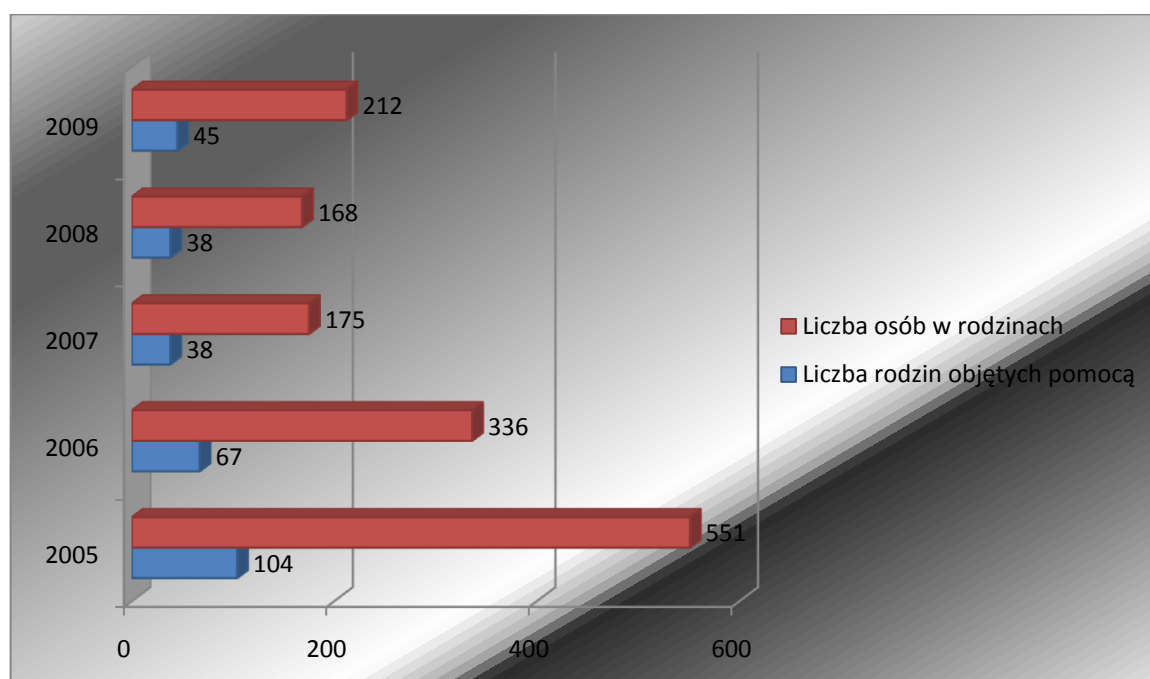
Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. To tu nawiązuje ono pierwsze kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska. Zaburzona struktura rodziny, często spotykana wśród świadczeniobiorców Ośrodka, niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka, na jego więź z rodziną. Rodziny - świadczeniobiorcy ośrodka odznaczają się często zaburzoną strukturą w postaci nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, występuje w nich przemoc skierowana na partnera lub dzieci.

Problemy opiekuńczo - wychowawcze, przemoc w rodzinie, czy też konflikty międzypokoleniowe wielokrotnie są przyczyną umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub resocjalizacyjnych. Natomiast dla dorosłych ofiar przemocy domowej zjawiska te są powodem szukania schronienia i porad w placówkach i organizacjach „pomocowych”. Rodzina dysfunkcyjna nie jest w stanie spełnić swoich podstawowych zadań, gdyż:

- ✓ nie realizuje właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- ✓ nie zaspokaja potrzeb materialnych i duchowych swoich członków;
- ✓ nie przekazuje właściwych społecznie wzorów postępowania norm i zasad współżycia społecznego.

Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w badanym okresie ulegała znaczącym zmianom. Najwięcej świadczeń przyznano w roku 2005 – trzykrotnie więcej niż w roku 2007 i 2008. Z kolei w roku 2009 udzielono pomocy 49 rodzinom, z czego 2/3 świadczeń przyznano z tytułu wielodzietności – w roku tym nastąpił pierwszy od paru lat wzrost liczby rodzin, którym przyznano z tego tytułu pomoc (o ¼ w stosunku do roku poprzedniego).

Wyk. 13 Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2005 – 2009

Uwzględniając dobro dziecka i rodziny ze szczególnym naciskiem na problemy rodzin wielodzietnych i dysfunkcyjnych opracowano *Gminny System Opieki i Profilaktyki nad Dzieckiem i Rodziną*, oraz *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*. Dokumenty te zawierają szereg kompleksowych rozwiązań. Tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną oraz programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie należą do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym (zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r., ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym). Uchwały Rady Gminy Urzędów z dnia 11 kwietnia 2007 roku nr VI/54/2007, VI/55/2007 wprowadzają odpowiednio: *Gminny System Opieki i Profilaktyki nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2007 - 2011*; *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Urzędów na lata 2007- 2011*.

3.6 Kwestia osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych

Zgodnie z definicją zastosowaną w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych za osoby niepełnosprawne uznaje się osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Podobna definicja została zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych, która brzmi: „niepełnosprawne są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi”.

Osobom dotkniętym niepełnosprawnością należy się szczególna ochrona i pomoc w celu zapewnienia godnego życia. Zgodnie z art. 69 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej „osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej”.

Wśród regulacji prawnych mających na celu poprawę życia i funkcjonowania społecznego na szczególną uwagę zasługuje przyjęta w 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych. Zawiera ona między innymi prawa osób niepełnosprawnych do:

- dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- dostępu do leczenia i opieki medycznej, rehabilitacji i edukacji leczniczej,
- życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych,
- swobodnego przemieszczania się i korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji.

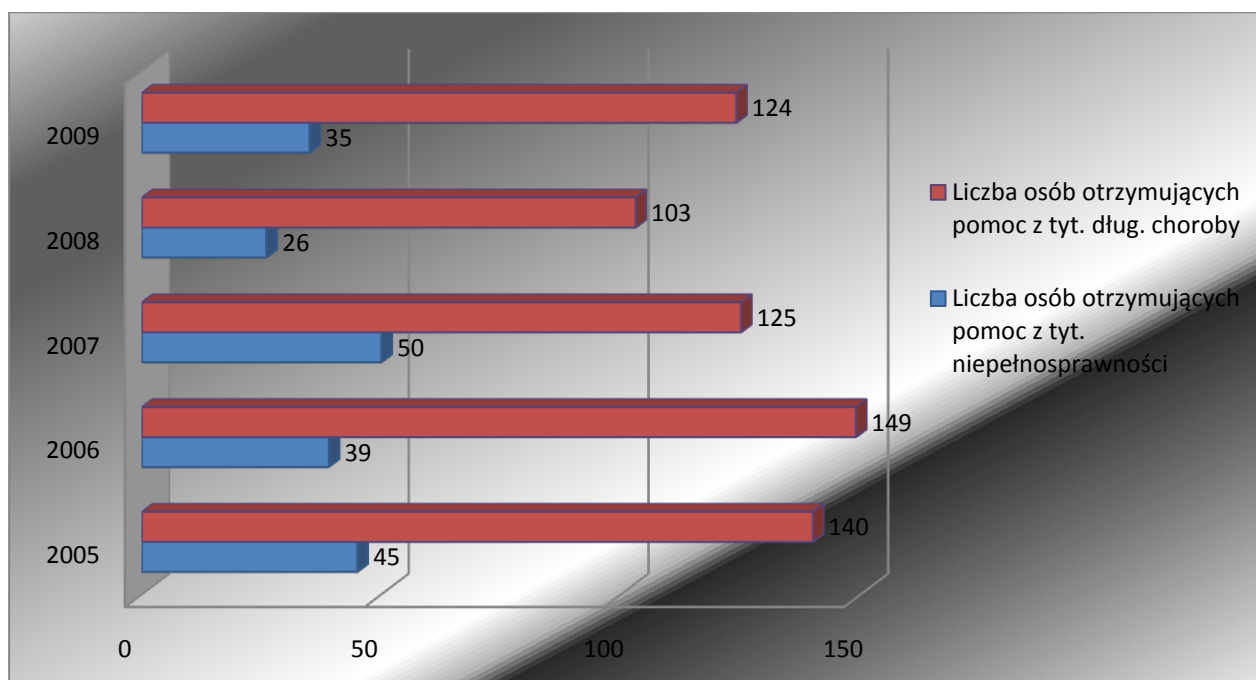
Dysfunkcjonalność osób niepełnosprawnych przejawia się min. w gorszym wykształceniu, niższym poziomie aktywności zawodowej, co w konsekwencji może prowadzić do zjawiska wykluczenia z życia zawodowego i społecznego. W Polsce aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych jest blisko trzykrotnie mniejsza niż w pozostałych krajach Unii Europejskiej, gdzie współczynnik ten wynosi ok. 40 - 50 procent.

Niepełnosprawność i długotrwała choroba, jako powody przyznania pomocy społecznej obok ubóstwa i bezrobocia, są jedną z najczęstszych przyczyn przyznania takiej pomocy. W roku 2009 liczba rodzin, którym przyznano pomoc społeczną z powodu niepełnosprawności wzrosła o 20% w porównaniu do roku poprzedniego (z 103 do 124 osób)

- mimo to była i tak znacząco niższa niż w roku 2005. Z kolei z tytułu długotrwałej choroby w roku 2009 przyznano pomoc 35 rodzinom.

Łącznie świadczeniobiorcy ubiegający się o pomoc społeczną z tytułu niepełnosprawności i długotrwałej choroby stanowią 25% ogólnej liczby objętej pomocą tut. ośrodka.

Wyk. 14 Niepełnosprawność i długotrwała choroba jako powody przyznania pomocy społecznej w latach 2005 – 2009

Osoby niepełnosprawne napotykają liczne przeszkody związane z samodzielnym funkcjonowaniem. Są to problemy spotykane w życiu codziennym, w rodzinie, w pracy, w urzędach, na ulicy. Przybierają one postać barier: architektonicznych, psychicznych, materialnych, prawnych czy społecznych. Od stopnia niepełnosprawności zależy czy osoba niepełnosprawna osiągnie odpowiednie wykształcenie, uzyska zatrudnienie, zapewni sobie materialne warunki życia, dostęp do infrastruktury medycznej i rehabilitacyjnej, do systemu edukacji i kultury.

Problemy osób niepełnosprawnych w gminie Urzędów są bliskie zarówno pracownikom samorządowym jak i społeczności lokalnej. Wiedzę na temat niepełnosprawności oraz działania integrujące środowisko lokalne z osobami niepełnosprawnymi propaguje Urzędowskie Stowarzyszenie Dzieci i Osób Niepełnosprawnych, działające od 1977 r. przy GOPS w Urzędowie.

Wśród działań GOPS w Urzędzie nakierowanych na rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych należy wymienić:

- udział w pozyskaniu w 2008 r. samochodu do przewozu niepełnosprawnych uczniów w ramach programu „Uczeń na wsi – obszar B” - przekazanego następnie przez Urząd Gminy w Urzędzie do dyspozycji Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Władysława Jagiełły (kwota dofinansowania 90 tys. zł);
- udział w pozyskaniu środków na podjazd przy ośrodku zdrowia w Urzędzie (27 tys. zł) – w ramach *Programu wyrównywania różnic między regionami*;
- realizacja programu „Uczeń na wsi – obszar A” – kwota pozyskana na dzień 31 grudnia 2009 r. – 153 360 zł;
- wspólna organizacja działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych z Urzędowskim Stowarzyszeniem Osób i Dzieci Niepełnosprawnych.

3.7 Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych (analiza danych ankietowych)

Podstawą wszelkiej działalności praktycznej jest dobre zidentyfikowanie problemów społecznych dotyczących mieszkańców. Identyfikacja problemów społecznych na terenie gminy Urzędów została dokonana m.in. w oparciu o przeprowadzone badania ankietowe. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców gminy na temat ich sytuacji, postrzegania problemów społecznych, potrzeb i relacji w gminie.

Ankieta przeprowadzona przez pracowników GOPS w Urzędzie. Celem było dotarcie do jak największej liczby mieszkańców gminy. Analizy wyników dokonać można było na podstawie 72 ankiet.

Poniżej przedstawiony jest rozkład odpowiedzi na poszczególne pytania ankiety.

1. Miejscowość zamieszkania

Bęczyn	9;	Mikołajówka	2;
Boby Kolonia	3;	Moniaki	3;
Boby Księżę	2;	Moniaki Kolonia	2;
Boby Wieś	3;	Popkowice	2;
Józefin	4;	Popkowice Księżę	2;
Konradów	1;	Skorczyce	2;
Kozarów	4;	Urzędów	10;
Leszczyna	8;	Wierzbica	2;
Metelin	4;	Zadworze	2;
Mikuszewskie	5;	Zakościelne	2.

2. Czy zna Pan / Pani założenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Urzędów?

- Tak, 17 osoby
- Nie, 55 osób

3. Jakie problemy społeczne uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy wobec dzieci i młodzieży (maksymalnie 5 odpowiedzi)

- Brak miejsca spotkań np. w poszczególnych wioskach 55 osób
- Brak opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym, 23 osoby
- Brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzieży, 54 osoby
- Ograniczony dostęp do Internetu, 17 osób
- Ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, 37 osób
- Narkotyki, 31 osób
- Alkohol, 46 osób
- Papierosy, 43 osoby
- Brak możliwości dokończyć się, 29 osób

4. Jakie problemy społeczne uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy wobec osób starszych (maksymalnie 5 odpowiedzi)

- Brak zajęć, kontaktów z ludźmi w tym samym wieku, 20 osób
- Problem z dojazdem do lekarzy, 32 osoby
- Problemy zdrowotne, 35 osób
- Niepełnosprawność, 26 osób
- Samotność – izolacja, 40 osób
- Ograniczona zdolność do samoobsługi, 17 osób
- Niewystarczający zakres usług opiekuńczych, 6 osób
- Brak zagospodarowania wolnego czasu w wieku poprodukcyjnym, 14 osób
- Brak pomieszczenia dla tej grupy, 4 osoby
- Brak organizacji imprez kulturalnych, 32 osoby
- Niskie świadczenia, 37 osób

5. Jakie problemy społeczne uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy wobec rodzin (maksymalnie 5 odpowiedzi)

- Bezrobocie 41 osób
- Alkoholizm 49 osób
- Ubóstwo, 23 osoby
- Bezradność życiowa, 40 osób
- Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, 5 osób
- Przemoc w rodzinie, 14 osób
- Niepełnosprawność, 11 osób
- Rozbicia rodzin-wyjazdy zagraniczne, 29 osób
- Niewydolność materialna rodziny, 24 osoby
- Brak dostępu do pomocy specjalistycznej, 3 osoby

6. Czy jesteś za utworzeniem na terenie gminy świetlic środowiskowych?

- Tak, 57 osób
- Nie, 3 osoby
- Nie mam zdania 12 osób

7. Czy na terenie gminy jest zapotrzebowanie na świadczenia usług opiekuńczych dla osób starszych?

- Tak, 52 osoby
- Nie, -----
- Nie mam zdania 20 osób

8. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na problemy dzieci i młodzieży? Proszę o wpisanie pomysłów, które mogłyby zaistnieć w naszej gminie? (główne odpowiedzi)

- Utworzenie siłowni;
- Warsztaty plastyczne dla małych dzieci;
- Utworzenie placówek przedszkolnych, żłobka;
- Utworzenie placów zabaw;
- Organizacja imprez okolicznościowych;
- Zorganizowanie kółka teatralnego;
- Tworzenie świetlic środowiskowych;
- Zajęcia pozalekcyjna.

9. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na problemy osób starszych? Proszę o wpisanie pomysłów, które mogłyby zaistnieć w naszej gminie? (główne odpowiedzi)

- Usługi opiekuńcze;
- Imprezy okolicznościowe,
- Wolontariat młodzieżowy, sąsiedzki;
- Zwiększenie miejsc w DPS;
- Spotkania integracyjne,
- Zorganizowanie uniwersytetu III wieku;
- Zorganizowanie kółek zainteresowań;
- Zapewnienie dojazdu do ZOZ.

10. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na problemy rodzin? Proszę o wpisanie pomysłów, które mogłyby zaistnieć w naszej gminie? (główne odpowiedzi)

- Bezpłatny dostęp do psychologa, terapii zajęciowych;
- Utworzenie grup wsparcia (uzależnienia);
- Zmniejszenie zjawiska bezrobocia, aktywizacja zawodowa;
- Ograniczenia w sprzedaży alkoholu.

11. Jakie działania Gminy mogą pozytywnie wpłynąć na rozwiązanie problemów społecznych? (maksymalnie 3 odpowiedzi)

- Pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne,	43 osób
- Wykorzystanie budynków gminy na nowe inwestycje społeczne,	23 osoby
- Organizowanie kursów i szkoleń dla osób poszukujących pracy,	49 osób
- Zwiększenie ilości imprez sportowych i kulturalnych,	14 osób
- Ścisła współpraca z sąsiadującymi gminami w zakresie polityki społecznej,	6 osób
- Działania na rzecz aktywizacji społeczności gminy / wsi,	31 osób,
- Profilaktyka,	9 osób

12. Co Pana / Pani zdaniem Gmina powinna osiągnąć w zakresie ładu społecznego? Jaki cel sobie w tym zakresie postawić? (maksymalnie 3 odpowiedzi)

- Integracja społeczności lokalnej,	29 osób
- Poprawa warunków życia i funkcjonowania mieszkańców,	50 osób
- Tworzenie warunków ku temu, by „każdy brał swoje życie w swoje ręce”,	22 osoby
- Wzmocnienie oraz podniesienie sprawności działalności instytucji w gminie,	27 osoby
- Wielofunkcyjny i zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny,	17 osób
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,	8 osób

Ochrona zdrowia

1. Czy dostępność do poradni specjalistycznych jest zadowalająca?

- Tak 30 osób
- Nie, 35 osób
- Nie mam zdania 7 osób

2. Jakie widzisz potrzeby w zakresie poprawy ochrony zdrowia? (główne odpowiedzi)

- Zatrudnienie większej liczby specjalistów;
- Kampania profilaktyczna;
- Skrócenie czasu oczekiwania na poradę;
- Podniesienie płac personelu pomocniczego.

Edukacja, oświata, kultura

1. Czy jesteś za prowadzeniem kursów i szkoleń dla dorosłych?

- Tak, 61 osób
- Nie, 3 osoby
- Nie mam zdania 8 osób

2. Jeżeli tak, to o jakiej tematyce (główne odpowiedzi):

- Koparko-ładowarki;
- Rolna;
- Opiekunka osób starszych,
- Kucharz;
- Sprzedawca.

3. Czy jesteś za prowadzeniem działań angażujących społeczność lokalną do wspólnego rozwiązywania problemów?

- Tak, 49 osób
- Nie, 3 osoby
- Nie mam zdania 21 osób

4. Jeżeli tak, to jakie widzisz formy działań (główne odpowiedzi):

- Spotkania sołeckie;
- Pikniki, festyny integracyjne;
- Konsultacje społeczne;
- Wspólne sprzątanie miejscowości.

5. Jakim twoim zdaniem należałoby podjąć działania w celu poprawy życia mieszkańców gminy? (maksymalnie 3 odpowiedzi)

- przeciwdziałanie społecznej bierności, kierowanie działań na aktywizację zawodową podopiecznych 41 osób
- podejmowanie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych, bezdomnych oraz uzależnionych 39 osób
- wzmocnienie pomocy niematerialnej (doradztwo, pomoc psychologiczna i prawna) 40 osób
- rozszerzenie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, 13 osób

Rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie

Jakim twoim zdaniem rozwiązania w tym temacie są najbardziej skuteczne (maksymalnie 3 odpowiedzi):

- współpraca z policją, organizacjami i instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym, 29 osób
- szerzenie oświaty w tym zakresie wśród dzieci, młodzieży i dorosłych, 44 osoby
- udzielanie pomocy, (w tym również prawnej) 18 osób
- organizowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych, 29 osób
- organizowanie wolnego czasu dla dzieci i młodzieży 40 osób
- zapewnienie w każdej szkole pomocy psychologa i pedagoga 26 osób

Metryczka

1. Płeć					
Kobieta			Mężczyzna		
51			21		
2. Wiek					
Do 24		25-35		36-55	
20		28		21	
3. Wykształcenie					
Podstawowe/ zawodowe		Średnie ogólne/ zawodowe		Wyższe	
35		29		8	
4. Aktywność zawodowa					
Własna działal. gospodarcza	Praca u pracodawcy	Rolnictwo	Uczę się/ studiuje	Rencista/ emeryt	Bezrobotny
0	14	29	2	3	24

III. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest jednym z najważniejszych elementów strategii, gdyż pozwala określić najistotniejsze problemy i potrzeby gminy. Analiza SWOT polega na zebraniu i uporządkowanym przedstawieniu informacji, które będą miały decydujący wpływ na przyszłe wybory strategiczne.

Analiza strategiczna obejmowała następujące pola strategiczne:

- mocne strony (z ang. strenghts) – tj. wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną. Zostały tutaj zebrane wszystkie atuty gminy, które dają podstawę do rozwoju;
- słabe strony (z ang. weaknesses) – tj. wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną. Zostały tutaj zebrane problemy, które stanowią główne bariery realizacji strategii;
- szanse (z ang. opportunities) – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów. Zostały tutaj przedstawione możliwości jakie niesie ze sobą przyszłość;
- zagrożenia (z ang. threads) – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów. Tutaj omówiono pogłębianie się rozpoznanych słabości.

Wyniki analizy mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń z zakresu polityki społecznej przygotowane w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Urzędzie zostały przedstawione w następujących tabelach tematycznych:

1. Kwestia dzieci, młodzieży oraz rodzin;
2. Ubóstwo i bezrobocie;
3. Kwestia osób niepełnosprawnych,
4. Kwestia osób starszych;
5. Kwestia osób uzależnionych;
6. Kwestia kadr i służb pomocowych;
7. Poziom zaspokajania potrzeb uznanych za podstawowe.

Tab. 12 Kwestia dzieci, młodzieży i rodziny

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ aktywna praca służb społecznych na rzecz dzieci i młodzieży; ➤ prowadzenie przez samorząd działań zapobiegającym dysfunkcjom rodziny; ➤ aktywne poszukiwanie i korzystanie ze środków pozabudżetowych m.in. na projekty przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu, edukacyjne; ➤ propagowanie idei wolontariatu; ➤ niewielki odsetek rodzin niezaradnych; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niewystarczająca liczba specjalistów do pracy z rodziną ➤ niedostateczna ilość środków finansowych; ➤ niewystarczająca ilość placówek opiekuńczo – wychowawczych i resocjalizacyjnych w regionie; ➤ niedostateczne zabezpieczenie dzieciom i młodzieży form spędzania czasu wolnego; ➤ niewystarczające zaspokojenie potrzeb młodzieży w zakresie dostępu do psychologa, pedagoga, doradcy zawodowego na poziomie szkół; ➤ brak warunków do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej;
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych; ➤ oferowanie kadrze szkoleń i doskonalenia zawodowego; ➤ szerszy dostęp do nowoczesnych technologii informacyjno – komunikacyjnych; ➤ zwiększający się odsetek osób z wyższym wykształceniem; ➤ dostęp do funduszy strukturalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ postępujący rozpad więzi społecznych; ➤ występowanie marginalizacji i alienacji grup i osób; ➤ występowanie zagrożenia funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, ubóstwo; ➤ zanikanie tradycji ludowych; ➤ postępujące zjawisko uzależnienia się od pomocy społecznej, wyuczonej bezradności; ➤ niski poziom świadomości prawnej społeczeństwa; ➤ niewystarczająca współpraca między szkołą a rodziną; ➤ niewystarczająca opieka medyczna szkół.

Tab. 13 Kwestia ubóstwa i bezrobocia

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ przygotowanie pracowników ośrodka pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi i dotkniętymi ubóstwem; ➤ wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości, ➤ bezpłatne poradnictwo zawodowe w ramach Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego; ➤ wykorzystywanie funduszy zewnętrznych, zwłaszcza unijnych w kierunku realizacji projektów wspierających rodzin bezrobotnych i ubogich; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wysoki poziom bezrobocia wśród osób młodych; ➤ wysoki poziom bezrobocia ukrytego; ➤ przewaga pasywnych form wsparcia rodzin ubogich; ➤ występowanie długotrwałego bezrobocia oraz zjawisko jego dziedziczenia; ➤ niska efektywność działań samorządu w kierunku rozwiązywania problemu bezrobocia; ➤ niewystarczająca współpraca władz samorządowych z organizacjami pozarządowymi; ➤ niski poziom wykształcenia osób długotrwale bezrobotnych;
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ podnoszenie kwalifikacji przez osoby długotrwale bezrobotne, ➤ wzrost mobilności zawodowej i geograficznej osób bezrobotnych; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wzrost bezrobocia długotrwałego, ➤ występowanie zjawiska nielegalnego zatrudnienia, ➤ mała dostępność kształcenia ustawicznego dla osób z terenów wiejskich; ➤ występowanie zjawiska osłabienia instytucji rodziny w zbiorowościach dotkniętych bezrobociem;

Tab. 14 Kwestia osób niepełnosprawnych

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ aktywność organizacji pozarządowych, ➤ dobrze rozwinięty system nauczania indywidualnego, ➤ istnienie klas integracyjnych w szkołach, ➤ dostatecznie rozpoznane potrzeby osób niepełnosprawnych wśród dzieci i młodzieży, ➤ możliwość uczestnictwa niepełnosprawnych dzieci w grupach wsparcia, ➤ dostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi, ➤ wykorzystywanie funduszy zewnętrznych na pomoc osobom niepełnosprawnym. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ występowanie barier architektonicznych w większości obiektów użyteczności publicznej, ➤ niska aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych; ➤ niewystarczająco rozpoznany problem niepełnosprawnych osób dorosłych (brak bazy danych); ➤ niewykorzystywany system informacji o prawach osób niepełnosprawnych (brak gminnej strony www); ➤ niewystarczająca ilość grup i ośrodków wsparcia dla dorosłych osób niepełnosprawnych.

<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych, ➤ współpraca sektora pozarządowego z sektorem publicznym w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnych, ➤ możliwość pozyskania środków z zewnątrz na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niski poziom kwalifikacji osób niepełnosprawnych, ➤ ubożenie osób niepełnosprawnych wykluczonych z rynku pracy; ➤ postępująca apatia i zniechęcenie wśród osób niepełnosprawnych; ➤ wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze.

Tab. 15 Kwestia osób uzależnionych

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ współpraca sektora publicznego z instytucjami pozarządowymi, Kościołem w obszarze uzależnień, ➤ włączenie społeczności lokalnej w działania pomocowe, ➤ dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych; ➤ dostęp do leczenia odwykowego; ➤ właściwie rozporządzone środki pochodzące z zezwoleń na sprzedaż alkoholu; ➤ organizowanie Tygodnia Kultury Zdrowotnej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ brak zintegrowanego programu rozwiązującego kwestię uzależnień; ➤ niedostateczna ilość miejsc pobytu dla ofiar przemocy, ➤ duża dostępność do alkoholu pochodzącego z nielegalnych źródeł, szczególnie dla dzieci i młodzieży szkolnej; ➤ niewystarczająca ilość kadry przygotowanej do pracy z osobami uzależnionymi.
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ traktowanie uzależnienia jako problemu społecznego, ➤ współpraca fachowców z różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom; ➤ prowadzenie prelekcji nt. uzależnień w ramach dni kultury zdrowotnej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy, ➤ niska efektywność działań na rzecz osób uzależnionych, spowodowana m.in. złą konstrukcją przepisów prawnych; ➤ występowanie zjawiska zmęczenia, bezsilności oraz bezradności w społeczeństwie lokalnym.

Tab. 16 Kwestia osób starszych

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ istnienie standardu usług na poziomie europejskim dla ludzi starszych (DPS w Popkowicach), ➤ profesjonalne przygotowanie kadry do pracy z osobami starszymi, ➤ możliwość samorealizacji osób starszych w organizacjach samopomocowych (Związek Emerytów i Rencistów, organizacje kombatanckie); 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niedostosowana infrastruktura techniczna dla osób starszych; ➤ niski poziom życia osób starszych, ➤ marginalizacja problemów osób starszych, ➤ zmiana modelu wielopokoleniowego na model rodziny jedno, dwupokoleniowej
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ szkolenie kadry realizującej pomoc osobom starszym, ➤ wysoka świadomość społeczna dotycząca osób starszych, ➤ prowadzenie promocji zdrowia osób starszych, ➤ podmiotowe traktowanie osób starszych; ➤ prowadzenie promocji zdrowia. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ starzenie się społeczeństwa, ➤ wzrost liczby starszych osób samotnych na terenie gminy, ➤ obniżający się standard życia osób starszych, ➤ istnienie problemu enklaw starości; ➤ migracja ludzi młodych na inne tereny.

Tab. 17 Kwestia kadr i służb pomocowych

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ wykształcona, profesjonalna kadra, ➤ prowadzenie działań socjalnych z rodziną, ➤ właściwie rozpoznane potrzeby społeczne, ➤ kształcenie osób bezrobotnych w kierunku świadczenia usług opiekuńczych; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań, ➤ niewystarczająca współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwiązywania problemów społecznych środowiska lokalnego, ➤ brak odpowiedniej bazy lokalowej i środka transportu dla potrzeb GOPS; ➤ niski prestiż społeczny pracownika socjalnego.
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ doskonalenie kwalifikacji zawodowej i udział w szkoleniach kadry pomocy społecznej, ➤ współpraca pomiędzy jednostkami sfery społecznej, ➤ możliwość pozyskania środków finansowych z zewnątrz na realizację problemów społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niewystarczające środki finansowe na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, ➤ poszerzający się obszar ubóstwa.

Tab. 18 Poziom zaspokajania potrzeb uznanych za podstawowe

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ obiekty i zespoły dziedzictwa kulturowego, ➤ różnorodne i cenne przyrodniczo środowisko naturalne; ➤ istnienie terenów rekreacyjnych, ➤ potencjał kadr w sferze oświaty, kultury, służby zdrowia, ➤ dobry dostęp do podstawowej opieki medycznej, ➤ rozwinięta infrastruktura komunalna, komunikacyjna; ➤ wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców, ➤ silnie rozwinięta sieć organizacji pozarządowych, ➤ duże zasoby kapitału społecznego; ➤ wykorzystywanie szans rozwoju gminy i jego społeczności z dostępnych programów Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niedostatecznie dofinansowana oświata i nauka, ➤ brak mieszkań komunalnych i socjalnych; ➤ słaby dostęp do gabinetów specjalistycznych na terenie gminy (m.in. psychiatry, dermatologa, okulisty); ➤ utrudniony dostęp do placówek szkolnych dla osób niepełnosprawnych; ➤ rozdrobnienie gospodarstw rolnych oraz ich niska dochodowość, ➤ niekorzystna struktura zatrudnienia - niski poziom zatrudnienia poza rolnictwem; ➤ niska zdolność inwestycyjna gminy
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców, ➤ możliwość rozwoju agroturystyki, ➤ zwiększająca się dostępność do sieci szkół i nauczania języków obcych, ➤ wykorzystanie istniejących zasobów produkcyjnych w zakresie przetwórstwa owoców miękkich 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ centralizacja głównych jednostek organizacyjnych w Osadzie Urzędów; ➤ wzrost liczby osób samotnych; ➤ wzrost patologii spowodowanej brakiem pracy i środków do życia; ➤ pogłębiający się upadek wartości i „kultury pracy”; ➤ postępująca apatia i zniechęcenie w społeczeństwie; ➤ migracja geograficzna i zawodowa wykształconych i młodych osób, ➤ słabo rozwinięta komunikacja autobusowa.

IV. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Część programowa zawiera listę kierunków działań przeznaczonych do realizacji, przeciwdziałających negatywnym zjawiskom społecznym.

**ROZWIJANIE SYSTEMU INTEGRACJI
SPOŁECZNEJ UMOZLIWIĄCEGO
ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ DLA WSZYSTKICH
MIESZKAŃCÓW GMINY URZĘDÓW ORAZ
ZAPOBIEGANIE I MINIMALIZOWANIE
ZJAWISKA WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO**

Tak sformułowana misja polityki społecznej będzie możliwa do osiągnięcia tylko poprzez realizację celów strategicznych.

Rys. 5 Misja polityki społecznej

Cel strategiczny nr 1**Rozwijanie systemu zapobiegania kryzysom rodziny i wspieranie rodzin w kryzysie****Cele szczegółowe:**

1. Aktywne rozwiązywanie sytuacji kryzysowych w rodzinie.
2. Opieka nad dzieckiem w rodzinie.
3. Pomoc niepełnosprawnym dzieciom i ich rodzinom.

Kierunki działań dla celów szczegółowych 1-3:

1. Udzielanie rodzinom pomocy psychologicznej, prawnej w ramach działania Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego.
2. Integracja społeczna rodzin dysfunkcyjnych.
3. Rozszerzania form opieki środowiskowej poprzez tworzenie i wspieranie punktów i zespołów przedszkolnych, świetlic, klubów.
4. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca na:
  - diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
  - diagnozie – ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym.
5. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej: w ramach systemu pomocy społecznej oraz systemu świadczeń rodzinnych.
6. Promowanie rodzin i środowisk, które dzięki własnej aktywności wyszły z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej.
7. Kontraktowanie pomocy społecznej, uzależniające zakres świadczeń od aktywności świadczeniobiorców
8. Systematyczne współdziałanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
9. Dożywianie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i marginalizacją.

10. Organizowanie grup wsparcia dla rodziców, którzy nie radzą sobie z problemami wynikającymi z uzależnienia ich dzieci.
11. Organizowanie dla rodziców i ich dzieci różnych form edukacji z wykorzystaniem istniejącego systemu szkolnego oraz tworzenie systemu poradnictwa.
12. Organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży przez szkołę, organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych poprzez zajęcia muzyczne, plastyczne, turnieje sportowe, festyny rodzinne, wycieczki.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: unijnych, rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Odpowiedzialni za realizację zadań:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Rada Gminy, Wójt Gminy, Placówki szkolne, Gminny Ośrodek Kultury, Urzędowskie Stowarzyszenie Dzieci i Osób Niepełnosprawnych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne.

Cel strategiczny nr 2
Rozwijanie aktywnego systemu wsparcia dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cele szczegółowe:

1. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom wykluczonym i zagrożonym wykluczeniem społecznym.
2. Zwiększanie aktywności społecznej i zawodowej osób bezrobotnych oraz przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia.
3. Łagodzenie skutków ubóstwa.

Kierunki działań dla celów szczegółowych 1-3:

1. Tworzenie warunków do powstania nowych miejsc pracy:
  - a. przygotowanie terenów dla pozarolniczej działalności gospodarczej,

b. działalność informacyjna i wsparcie osób zamierzających uruchomić własną działalność gospodarczą.

2. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie gminy:

a. organizacja prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych.

b. wzajemne informowanie o działaniach i prowadzenie bieżącej analizy bezrobocia.

3. Objęcie poradnictwem zawodowym osób długotrwale bezrobotnych celem aktywnego poszukiwania pracy.

4. Rozwijanie systemu prawnego, psychologicznego dla osób ubogich.

5. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem ubóstwa i bezrobocia.

6. Działanie w kierunku dostosowania profili kształcenia do faktycznego zapotrzebowania na rynku pracy.

7. Wypracowanie zasad uzależniających przyznanie pomocy finansowej, rzeczowej od zaangażowania bezrobotnych w poszukiwaniu pracy

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: unijnych, rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Odpowiedzialni za realizację zadań:

GOPS, Rada Gminy, Wójt Gminy, Placówki szkolne

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne.

Cel strategiczny nr 3

Rozwijanie systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych i osób w podeszłym wieku

Cele szczegółowe:

1. Przeciwdziałanie skutkom niepełnosprawności i starości.
2. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom potrzebującym.
3. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.
4. Aktywizacja i integracja społeczna osób w podeszłym wieku.

Kierunki działań dla celów szczegółowych 1-4:

1. Zapobieganie marginalizacji społecznej osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania m.in. poprzez:

a. propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia,

b. ułatwienie kontaktu z placówkami rehabilitacyjnymi,

c. uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,

d. rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług,

e. rozwój oferty kulturalnej adresowanej do osób w podeszłym wieku w celu ich aktywizacji,

f. podjęcie działań zmierzających do powołania grup samopomocowych:

-dla osób starszych,

-dla osób niepełnosprawnych.

2. Wsparcie materialne dla osób samotnych, w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych.

3. Współdziałanie z PFRON i organizacjami pozarządowymi dla skutecznego rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych:

4. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

5. Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy, w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną.

6. Wspieranie i dotowanie organizacji pozarządowych zajmujących się problemem osób niepełnosprawnych.

7. Opracowywanie i realizowanie projektów społecznych na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych.

8. Prowadzenie wśród przedsiębiorców akcji na rzecz zwiększania zatrudnienia na otwartym rynku pracy, głównie poprzez kampanie informacyjne dotyczące obowiązujących przepisów prawnych, zwłaszcza w zakresie uprawnień i obowiązków pracodawcy związanych z zatrudnieniem niepełnosprawnych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: unijnych, rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Odpowiedzialni za realizację zadań:

GOPS, Rada Gminy, Wójt Gminy, Organizacje pozarządowe, DPS w Popkovicach, USDiON.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne.

Cel strategiczny nr 4**Rozwijanie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień****Cele szczegółowe:**

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej.
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Kierunki działań dla celów szczegółowych 1-4:

1. Dążenie do globalnego ograniczenia spożycia alkoholu oraz zmiany struktury spożycia alkoholu,
2. Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia (w sytuacjach skrajnych występowanie o leczenie przymusowe),
3. Rozwijanie współpracy pomiędzy pracownikami socjalnymi a instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych.
4. Stworzenie systemu kontroli społecznej w zakresie dostępności dzieci i młodzieży szkolnej do narkotyków i alkoholu pochodzącego zwłaszcza z nielegalnych źródeł.
5. Zapewnienie rodzinom osób uzależnionych od alkoholu pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej.

6. Zdiagnozowanie problemu narkomanii na terenie gminy i opracowanie planu działań profilaktycznych.
7. Propagowanie w społeczeństwie tradycji życia w trzeźwości, prowadzenie programów profilaktycznych, zajęć rekreacyjno –sportowych dla dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjum oraz imprez profilaktycznych.
8. Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych,
9. Realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Odpowiedzialni za realizację zadań:

GOPS, Rada Gminy, Wójt Gminy, Placówki szkolne, GKRPA, organizacje pozarządowe.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne.

Cel strategiczny nr 5**Zwiększenie integracji i świadomości społecznej mieszkańców****Cele szczegółowe:**

1. Wzrost samoorganizacji społeczności lokalnej na rzecz oddolnych inicjatyw.
2. Zmiana świadomości społecznej dotyczącej aktywności lokalnej.
3. Diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych.

Kierunki działań dla celów szczegółowych 1-3:

1. Tworzenie organizacji pozarządowych dbających o interesy mieszkańców, zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym celem pozyskiwania środków na realizację najistotniejszych potrzeb społecznych.

2. Rejestrowanie istniejących organizacji pozarządowych w Krajowym Rejestrze Sądowym – jako element podstawowy do otrzymania środków zewnętrznych.
3. Szersze przekazywanie zadań jednostek samorządowych z zakresu dotyczącego rozwiązywania problemów społecznych w gminie do realizacji organizacjom pozarządowym.
4. Systematyczny monitoring problemów społecznych.
Systematyczna analiza zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych.
5. Analiza świadczonej pomocy ze względu na efektywność i właściwość adresatów.
6. Systematyczny monitoring istniejących i rozpoczynających się programów celowych i funduszy służący ewentualnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwiązywanie lokalnych potrzeb społecznych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: unijnych, rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Odpowiedzialni za realizację zadań:

GOPS, Rada Gminy, Wójt Gminy, Placówki szkolne, organizacje pozarządowe, władze kościelne, osoby fizyczne.

Przykłady projektów

Projekt nr 1. Utworzenie Placu Zabaw

Beneficjenci projektu:

Dzieci w wieku szkolnym, rodzice, opiekunowie, okoliczni mieszkańcy.

Cel projektu:

- ✓ zorganizowanie miejsc zabaw dla najmłodszych mieszkańców Gminy Urzędów, z możliwością aktywnego wypoczynku osób dorosłych;
- ✓ aktywizowanie lokalnych społeczności wokół rozwiązywania problemów i zaspokajania własnych potrzeb;
- ✓ pobudzanie życiowych aspiracji społeczności.

Finansowanie:

Środki pochodzące z Unii Europejskiej np. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, środki własne Gminy Urzędów.

Uwarunkowania realizacji projektu: najważniejszym elementem działania będzie wskazanie miejsc pod utworzenie placów zabaw – w procesie tym szczególną rolę mają odegrać mieszkańcy. Udział mieszkańców w procesie realizacji projektu wpłynie w sposób istotny na zwiększenie integracji społecznej mieszkańców gminy.

Projekt nr 2. Zorganizowanie integracyjnych warsztatów plastycznych

Beneficjenci projektu:

Osoby niepełnosprawne, społeczność lokalna głównie młodzież szkolna

Cel projektu:

- ✓ rozwijanie umiejętności niesienia pomocy osobom niepełnosprawnym,
- ✓ uświadomienie w obu grupach, że niepełnosprawni mogą jako partnerzy działać wspólnie z osobami pełnosprawnymi i rozwijanie umiejętności współpracy,

- ✓ propagowanie wartości sprzyjających postawom prospołecznym i zachęcenie młodzieży szkolnej do włączania się w różne formy pomocy osobom niepełnosprawnym (rozpowszechnienie idei wolontariatu),
- ✓ promocja gminy i twórczości osób niepełnosprawnych.

Finansowanie:

Środki pochodzące z Unii Europejskiej np. EFS POKL, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, PFRON, środki własne Gminy Urzędów.

Uwarunkowania realizacji projektu: działania zawarte w projekcie będą polegały na zorganizowaniu cyklu spotkań trenera/plastyka z osobami niepełnosprawnymi, osobami zdrowymi w celu opracowania materiałów promujących Gminę Urzędów, takich jak: foldery informacyjne, pocztówki, torby papierowe z logo Gminy itp. Równie ważnym elementem projektu będzie prezentacja i licytacja prac wytworzonych podczas warsztatów.

Projekt nr 3. Zorganizowanie festynu z okazji Dnia Dziecka dla USDiON**Beneficjenci projektu:**

Osoby niepełnosprawne, społeczność lokalna głównie młodzież szkolna

Cel projektu:

- ✓ kształtowanie pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej,
- ✓ przełamanie stereotypów, pokonywanie barier świadomościowych i obaw utrudniających powodzenie procesu integracji społecznej,
- ✓ propagowanie wartości sprzyjających postawom prospołecznym i zachęcenie młodzieży szkolnej do włączania się w różne formy pomocy osobom niepełnosprawnym,
- ✓ aktywizacja środowiska osób niepełnosprawnych.

Finansowanie:

Środki pochodzące z Unii Europejskiej np. EFS POKL, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, PFRON, środki własne Gminy Urzędów.

Uwarunkowania realizacji projektu: działania zawarte w projekcie będą polegały na zorganizowaniu imprezy rekreacyjnej. Główny ciężar realizacji działań ma spoczywać na USDiON przy współudziale władz samorządowych, także GOPS w Urzędowie.

Projekt nr 4. Tworzenie Punktów Przedszkolnych przy placówkach szkolnych

Beneficjenci projektu:

Dzieci w wieku 3-5 lat, rodzice i opiekunowie, placówki szkolne.

Cel projektu:

- ✓ wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez poprawę dostępu do bezpłatnej edukacji przedszkolnej w miejscowościach, w których jest zapotrzebowanie na placówki przedszkolne - objęcia nią większej liczby dzieci na terenie gminy;
- ✓ zapewnienie dzieciom lepszych szans edukacyjnych poprzez realizowanie całej podstawy programowej we wszystkich placówkach organizacyjnych;
- ✓ wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny, zapobieganie dysfunkcyjnym zachowaniom dzieci,
- ✓ wzrost świadomości rodziców na temat korzyści wynikających z edukacji przedszkolnej;
- ✓ promowanie edukacji przedszkolnej poprzez działania promocyjno-informacyjne.

Finansowanie:

Środki pochodzące z Unii Europejskiej np. EFS POKL, Poddziałanie 9.1.1, środki własne.

Uwarunkowania realizacji projektu: utworzenie 3 placówek przedszkolnych w miejscowościach: Bęczyn, Boby – Kolonia, Leszczyna w ramach projektu „Szansa na dobry start – wzmocnienie edukacji przedszkolnej na terenie Gminy Urzędów” spotkało się z pozytywnym odzewem społeczności lokalnych. Pomimo zabezpieczenia miejsc w w/w placówkach dla ok. 50 dzieci, liczba ta jest nadal niewystarczająca. Zadaniem społeczności lokalnej jest więc przeprowadzenie procesu diagnozy potrzeb w tym zakresie i lobbowanie na rzecz utworzenia kolejnych punktów przedszkolnych.

Projekt nr 5. Tworzenie i realizacja programów rozwojowych szkół i placówek oświatowych ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów.**Beneficjenci projektu:**

Młodzież szkolna, rodzice i opiekunowie, placówki szkolne.

Cel projektu:

- ✓ zwiększenie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej placówek szkolnych w Gminie Urzędów, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych,
- ✓ podwyższenie wyników egzaminów zewnętrznych,
- ✓ tworzenie warunków równych szans edukacyjnych dla młodzieży z obszarów wiejskich,
- ✓ zwiększenie możliwości korzystania z dóbr kultury, ośrodków wspierających edukację,
- ✓ kształtowanie u uczniów aktywnych postaw.

Finansowanie:

Środki pochodzące z Unii Europejskiej np. EFS POKL, Poddziałanie 9.1.2.

Uwarunkowania realizacji projektu: z diagnozy środowiska szkolnego w Gminie Urzędów wynika że najważniejsze bariery ograniczające równość szans edukacyjnych to:

- ✓ brak doradztwa edukacyjno-zawodowego, już na poziomie gimnazjów -uczniowie nie mają możliwości korzystania z fachowego doradztwa stąd ich wybory kierunku dalszego kształcenia są często przypadkowe;
- ✓ słabe wyniki egzaminów zewnętrznych -pogłębiające się dysproporcje pomiędzy większymi ośrodkami, a resztą regionu w zakresie dostępności do edukacji potwierdza analiza wyników z egzaminów zewn. w Gimnazjum oraz LO.

Stąd też w ramach realizacji programów rozwojowych szkół i placówek oświatowych powinny być przewidziane m.in. następujące działania:

- ✓ dodatkowe zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze oraz specjalistyczne służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia;
- ✓ doradztwo i opieka pedagogiczno – psychologiczna dla uczniów wykazujących problemy w nauce;
- ✓ dodatkowe zajęcia (pozalekcyjne i pozaszkolne) dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem ICT, języków obcych, przedsiębiorczości, nauk przyrodniczo-matematycznych;

- ✓ rozszerzanie oferty szkół o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno – zawodowym.

Projekt nr 6. Utworzenie grupy wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Beneficjenci projektu:

Osoby z zaburzeniami psychicznymi i ich otoczenie.

Cel projektu:

- ✓ zapobieganie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji w środowiskach dotkniętych chorobą psychiczną;
- ✓ podtrzymywanie i rozwijanie u osób z zaburzeniami psychicznymi umiejętności niezbędnych do samodzielnego i aktywnego życia;
- ✓ terapia zajęciowa;
- ✓ socjoterapia, terapia indywidualna i grupowa;
- ✓ podejmowanie działań mających na celu przygotowanie osób z zaburzeniami psychicznymi do podjęcia pracy;

Finansowanie:

Środki pochodzące z dotacji celowych MPiPS, LUW; PFRON, środki własne.

Uwarunkowania realizacji projektu: do najważniejszych działań grupy wsparcia należeć mogą:

a) działania integracyjne:

- ✓ wzajemne wzmacnianie emocjonalne między członkami grupy,
- ✓ inicjowanie dalszych kontaktów (poza grupowych),
- ✓ wzmacnianie zachowań pro społecznych,

b) działania edukacyjne w zakresie:

- ✓ promocji zdrowia, rozpoznawania symptomów choroby,
- ✓ aktywnego uczestnictwa w leczeniu,
- ✓ umiejętności życia z chorobą,
- ✓ wymiany wzajemnych doświadczeń w radzeniu sobie z nieakceptowanymi - społecznie zaburzeniami zachowań,
- ✓ wymiany informacji o instytucjach powołanych do pomocy ludziom z zaburzeniami psychicznymi.

Aby przybliżyć społeczeństwu tematykę zdrowia psychicznego należy także rozważyć przeprowadzenie wykładów tematycznych/ prelekcji, zmierzających także do zmian postaw społecznych w stosunku do chorych, w ramach *Tygodnia Kultury Zdrowotnej*. Realizatorem działań mogą oprócz GOPS być następujące podmioty zajmujące się problematyką osób niepełnosprawnych, np. USDiON, DPS w Popkovicach, SP ZOZ w Urzędowie.

Projekt nr 7. Przeprowadzenie kampanii promującej zdrowy styl życia

Beneficjenci projektu:

Społeczność szkolna (uczniowie, nauczyciele), społeczność lokalna

Cel projektu:

- ✓ promocja, kształtowanie prozdrowotnego i proekologicznego stylu życia młodzieży szkolnej;
- ✓ edukacja nauczycieli i uczniów w zakresie zdrowego stylu życia;
- ✓ oddziaływanie pośrednie na inne grup społeczne poprzez zachęcanie do realizacji praktyk promowanych podczas kampanii.

Finansowanie:

Środki pochodzące z dotacji celowych, środki własne.

Uwarunkowania realizacji projektu: nieprawidłowe odżywianie, a także brak prawidłowych nawyków dotyczących aktywnego stylu życia dzieci i młodzieży determinują w dużym stopniu zdrowie osób dorosłych. Podczas kampanii można podjąć zagadnienia dotyczące m.in. znaczenia aktywności fizycznej w zapobieganiu nadwadze i otyłości, bezpieczeństwa żywności, wykorzystywania informacji żywieniowych zawartych na etykietach lub opakowaniach produktów spożywczych istotnych dla zdrowia i indywidualnych potrzeb zdrowotno-dietetycznych. Zajmiemy się także zagadnieniem znaczenia aktywności fizycznej w zapobieganiu nadwadze i otyłości młodzieży.

Projekt nr 8. Warsztaty psychoterapeutyczne dla osób współuzależnionych**Beneficjenci projektu:**

Osoby uzależnione i współuzależnione od alkoholu i innych używek, w szczególności młodzież i dzieci.

Cel projektu:

- ✓ bezpośrednia, nieodpłatna pomoc psychologiczno – terapeutyczna osobom współuzależnionym w postaci dyżurów terapeuty uzależnień;
- ✓ organizacja wyjazdowych obozów psychoterapeutycznych dla osób współuzależnionych;
- ✓ bezpośrednia, nieodpłatna pomoc psychiatryczna osobom uzależnionym i współuzależnionym;
- ✓ działania informacyjne.

Finansowanie:

Środki pochodzące z dotacji celowych, środki własne.

Uwarunkowania realizacji projektu: infrastruktura pomocy skierowanej do osób uzależnionych w Gminie Urzędów charakteryzuje się bogatą i szeroką ofertą świadczonych usług. Realizując niniejsze działanie można by objąć pomocą także osoby współuzależnione. Poświęcenie, rezygnacja z własnych potrzeb i uczuć prowadzi nieuchronnie do wyczerpania, złości i poczucia bezsilności. Osoby współuzależnione nierzadko cierpią równie silnie lub nawet bardziej, niż osoby uzależnione.. Biorąc na siebie odpowiedzialność, starają się kontrolować osobę uzależnioną, często tracąc kontrolę nad swoim własnym życiem. Podczas realizacji działania należy rozważyć także zorganizowanie i przeprowadzenie abstynenckiego Pikniku Rodzinnego, np. z okazji Dnia Dziecka.

Projekt nr 9. Zorganizowanie w ramach wolontariatu młodzieżowych grup wspierających osoby niepełnosprawne i starsze

Beneficjenci projektu:

Młodzież szkolna, osoby niepełnosprawne i starsze

Cel projektu:

- ✓ integracja społeczna osób niepełnosprawnych, starszych ze społeczeństwem;
- ✓ uaktywnienie mieszkańców;
- ✓ podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych, starszych;
- ✓ wzmacnianie więzi międzypokoleniowych

Finansowanie:

Środki pochodzące z dotacji celowych, środki własne.

Uwarunkowania realizacji projektu: biorąc pod uwagę specyfikę potrzeb osób niepełnosprawnych, starszych zakłada się, że usługi wolontarystyczne obejmować będą m.in. drobne prace domowe, zakupy, pomoc w kontaktach z lekarzem, pomoc w opiece nad dzieckiem niepełnosprawnym. Aby cele działań skierowanych do osób potrzebujących odniosły powodzenie należy przeprowadzić zajęcia dotyczące tematyki osób niepełnosprawnych, starszych, podczas których młodzież poszerzy wiedzę na temat możliwości intelektualnych, podstawowych potrzeb i ich zaspokajania z uwzględnieniem potrzeb psychospołecznych. Wolontariusze nauczą się także jak nawiązywać kontakt, niwelować negatywne zachowania wobec siebie, kształtować wzajemną tolerancję i zrozumienie. Działalność na rzecz drugiego człowieka pozwoli młodzieży nauczyć się właściwej organizacji czasu wolnego, aktywne działać w grupie rówieśniczej, stanowiąc przeciwdziałanie patologiom społecznym i agresji.

Inicjowanie powstawania młodzieżowych grup wolontariackich powinno odbywać się w placówkach szkolnych.

Projekt nr 10. Utworzenie Klubu Integracji Społecznej**Beneficjenci projektu:**

Osoby długotrwale bezrobotne, pozostałe osoby zagrożone wykluczeniem społecznym

Cel projektu:

- ✓ reintegracja społeczna i zawodowa osób dotkniętych dysfunkcjami;
- ✓ minimalizacja ubocznych skutków społecznych w środowiskach zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. uzależnień, rosnącego ubóstwa, przestępczości;
- ✓ promowanie aktywności i przedsiębiorczości społecznej.

Finansowanie:

Środki pochodzące z Unii Europejskiej np. EFS POKL, Działanie 7.1, pochodzące z dotacji celowych, środki własne.

Uwarunkowania realizacji projektu: podstawowymi formami działań w ramach KIS mogą być:

- ✓ grupy samopomocowe, grupy wsparcia, grupy terapeutyczne,
- ✓ poradnictwo psychologiczne, zawodowe
- ✓ wolontariat,
- ✓ spółdzielnie socjalne,
- ✓ roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie-użyteczne, staże.

Ponadto niezbędnym elementem warunkującym utworzenie KIS jest zaplecze techniczne, m.in. lokal: oddzielne pomieszczenie oraz dostęp do sali szkoleniowej i zaplecza socjalnego - dostosowane także dla osób niepełnosprawnych, wyposażenie: podstawowe meble, dostęp do: telefon, fax, ksero, komputer z drukarką, telefon, drobny sprzęt kuchenny; pomoce dydaktyczne.

V. UWAGI KOŃCOWE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Urzędów w latach 2011 – 2015 obejmuje zasięgiem czasowym okres pięciu lat i zakłada ciągłość w realizacji wytyczonych kierunków działań z zachowaniem wymogu wprowadzania niezbędnych zmian dostosowawczych, wynikających ze zmian w sytuacji ekonomicznej i społecznej w kolejnych latach. Zasięg czasowy dokumentu dostosowany jest do wymogów wynikających z obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007-2013. Niewątpliwie należy liczyć się z koniecznością podejmowania przedsięwzięć innowacyjnych, wynikających z potrzeb, modyfikujących ustalony model działań.

Cele strategiczne wyznaczone w niniejszym opracowaniu dotyczą najistotniejszych problemów występujących na terenie Gminy Urzędów, mianowicie: problemów rodziny, bezrobocia, uzależnień, problematyki osób w podeszłym wieku, niepełnosprawnych i innych zagrożonych marginalizacją.

Diagnoza problemów społecznych w niej postawiona mówi jednoznacznie, że konieczne są długofalowe programy działań podejmowanych dla zapobiegania i przeciwdziałania społecznemu wykluczeniu, jako zjawisku uniemożliwiającemu lub znacznie utrudniającemu jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych i korzystanie z dóbr publicznych. Wykluczenie społeczne skutkuje izolacją, ubożeniem i pogłębianiem nierówności społecznych. Nie ma ono charakteru swobodnego wyboru, nie jest przez jednostkę zawinione, dlatego naczelnym zadaniem Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest podejmowanie działań przewidzianych istniejącym systemem prawnym oraz poszukiwanie i wprowadzanie nowych form pracy na rzecz integracji społecznej osób zagrożonych lub już wykluczonych społecznie.

Realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyczyni się do wdrożenia w Gminie Urzędów nowoczesnego modelu polityki społecznej. Strategia ukierunkowuje działania władz samorządowych i instytucji pomocy społecznej, w tym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na pełnienie aktywnej roli w budowaniu nowoczesnego modelu systemu pomocy społecznej. Zorientowanie Strategii na wybranych

grupach społecznych jest najlepszą możliwością poprawy sytuacji wielu osób, a także zaktywizowania wielu grup podlegających wykluczeniu społecznemu.

Realizacja określonych celów implikuje konieczność zaangażowania możliwych zasobów państwowych, regionalnych i lokalnych. Rozwijanie i utrzymywanie systemu pomocy wymaga zintegrowanych działań wszelkich podmiotów, w tym również wolontariuszy, organizacji typu non – profit, grup sąsiedzkich a przede wszystkim rodzin. Osiągnięcie oczekiwanych rezultatów będzie w dużym stopniu uzależnione od powszechnej akceptacji strategii przez wszystkich sojuszników podejmowanych działań pomocowych.

Od realizacji powyższych założeń i determinacji w procesie wdrażania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zależeć będzie efektywność i zdolność instytucji, organizacji i władz samorządowych do rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców gminy Urzędów.

W ramach wdrażania Strategii należy podjąć następujące działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych:

1. Zapewnienie montażu finansowego ze środków samorządowych, państwa oraz prywatnych.
2. Profesjonalne przygotowanie służb, instytucji i kadr, które będą zarządzać, wdrażać i monitorować projekty strategiczne.
3. Wzmocnienie systemu organizacyjnego oraz podniesienie nakładów na infrastrukturę techniczną Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, który pełni kluczową rolę w procesie wdrożenia programu społecznego na terenie gminy Urzędów;
4. Reorientacja wydatków w ramach polityki społecznej na obszary kluczowe z punktu polityki społecznej;
5. Wprowadzenie rozwiązań umożliwiających większy udział mieszkańców i organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu najistotniejszych problemów bezpośrednio ich dotyczących.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie realizowana zgodnie z przyjętymi kierunkami działań. Istotnym narzędziem wdrażania strategicznego rozwoju jest oddziaływanie władz gminy Urzędów na lokalne obszary społeczne.

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależeć będzie od:

- a. monitoringu i ewaluacji,
- b. opracowywania i realizacji programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań,

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

1. Powołanie Zespołu wdrażającego strategię.

Zespół wdrażający strategię powinien zostać powołany zarządzeniem wójta. W jego składzie winni znaleźć się przedstawiciele wszystkich jednostek organizacyjnych gminy zajmującymi się kwestiami społecznymi, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedstawiciele mieszkańców.

2. Roczna ocena wdrażania strategii.

Zespół wdrażający strategię winien zbierać się przynajmniej raz w roku i oceniać poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Ponadto zespół powinien na bieżąco opiniować potrzebę realizacji przygotowywanych programów celowych.

3. Aktywny udział mieszkańców, organizacji pozarządowych w procesie tworzenia programów celowych a także ocenie postępów ich wdrażania

Jednostką odpowiedzialną za wdrażanie i zarządzanie Strategią jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Urzędowie.